

SVERIGEDEMOKRATERNAS SVERIGE

*Den fullständiga samhällsmodellen — stat, ekonomi, välfärd,
familj, kultur och tillhörighet*

Vilket samhälle vill Sverigedemokraterna bygga, vilka problem anser partiet att staten måste lösa, vilka institutioner och åtgärder föreslås, vem skyddas eller belönas, vem villkoras eller ställs utanför — och vilket vardagligt Sverige framträder när alla politikområden läggs samman?

Alla reformer och samhällsförändringar i denna studie är inte exklusivt sverigedemokratiska. Granskningen visar var SD:s idéer stannar vid partiprogram, var de blir Tidöpolitik, var de omsätts i regeringsförslag och lagstiftning, och var samma riktning har bredare stöd.

Arkitekturen är en analytisk rekonstruktion av hur flera politikområden samverkar. Den visar ett verifierbart mönster men bevisar inte att varje åtgärd utformats inom en enda samordnad plan.

Forskningsbrytdatum: 27 juli 2026. Studien bygger på konsoliderad svensk lagtext, ändringsförfattningar, riksdagsbeslut, propositioner, statliga utredningar, kommittédirektiv, myndighetsuppdrag, budgetbeslut, remissvar, Tidöavtalet med genomföranderedovisning samt Sverigedemokraternas egna gällande program. Varje bärande påstående bär sin rättsliga status. Där underlaget saknas anges det i klartext. Utvecklingar efter brytdatumet redovisas i avgränsad not.

INNEHÅLL

Studiens uppläggning

Tolv delar, 43 kapitel. Varje kapitel följer samma analysmall: problembild, önskat sluttillstånd, styrmedel, rättigheter, plikter, gynnade, bördebärare, genomförandestatus, inre motsägelser, alternativ tolkning, evidens och samverkan med övriga portföljer.

DEL I · DEN POLITISKA VÄRLDSBILDEN

1. Problembilden partiet tecknar
2. Människan, nationen och staten
3. Den ideala medlemmen

DEL II · DEMOKRATI OCH OFFENTLIG MAKT

4. Demokrati och majoritetsstyre
5. Fri- och rättigheter
6. Medborgarskap och politiskt medlemskap

DEL III · MIGRATION OCH TILLHÖRIGHET

7. Gränser, migration och återvändande
8. Assimilering och kulturell anpassning
9. Det graderade medlemskapets arkitektur

DEL IV · EKONOMI, ARBETE OCH PRODUKTION

10. Ekonomisk filosofi
11. Skatt, utgifter och prioriteringar
12. Arbetstagare, arbetsgivare och fack
13. Industri, energi och infrastruktur

DEL V · VÄLFÄRD, HÄLSA OCH LIVSLOPP

14. Velfärdsmodellen
15. Hälso- och sjukvården
16. Funktionsnedsättning, sjukdom och LSS
17. Barn och socialt skydd
18. Ålderdom och äldreomsorg

DEL VI · KVINNOR, KÖN OCH FAMILJ

19. Den uttalade kvinnopolitiken
20. Familj, reproduktion och beroende
21. Tretton kvinnopositioner

DEL VII · SKOLA, BARNDOM OCH FORMERING

22. Skolan och kunskapen
23. Barndomen och den blivande medborgaren
24. Kulturkanon och det offentliga minnet

DEL VIII · BROTT, POLIS OCH KONTROLL

25. Brottsdiagnos och strafffilosofi
26. Polis och allmän ordning
27. Administrativ kontroll ochandel

DEL IX · KULTUR, RELIGION OCH MEDIER

28. Den svenska offentliga kulturen
29. Religion
30. Medier, debatt och civilsamhälle

DEL X · KOMMUNER, REGIONER OCH TERRITORIUM

31. Kommunerna
32. Regionerna och vårdens styrning
33. Boende, segregation och bosättning
34. Landsbygden, jordbruket och maten

DEL XI · EU, SUVERÄNITET OCH FÖRSVAR

35. EU
36. Försvar, NATO och beredskap
37. Utrikespolitik och folkrättsliga åtaganden

DEL XII · SAMHÄLLET SOM FRAMTRÄDER

38. Vem vinner?
39. Vem väntar, bevisar eller bär risk?
40. Inre motsägelser
41. Alternativa tolkningar
42. Vardagens Sverige
43. Slutsyntes

Statusbeteckningar som används genomgående

GÄLLANDE RÄTT · BESLUTAD · ÄNNU INTE I KRAFT · VILANDE GRUNDLAGSÄNDRING · PROPOSITION · UTREDNINGSFÖRSLAG · KOMMITTÉDIREKTIV · MYNDIGHETSUPPDRAG · BUDGETBESLUT · EXPLICIT SD-DOKTRIN · EXPLICIT SD-POLITIK · SD-VALFÖRSLAG · TIDÖPOLITIK · REGERINGSPOLITIK · BREDARE PARLAMENTARISKT STÖD · VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION · MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING · ANALYTISK HYPOTES · MORALISK ELLER POLITISK BEDÖMNING · INGEN VERIFIERAD EFFEKT · OKLART · OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

REDOVISADE KÄLLGAP

Korpusen saknar sverigedemokratiskt material om **medier och public service**, och saknar operativa program för **skatt, försvar, bostäder, skola samt energi och industri**. För dessa områden finns doktrinnivå i principprogrammet men ingen utarbetad politik. Studien redovisar detta som källgap och tolkar inte tystnad som frånvaro av politik. Sju sektorsprogram saknar synligt datum; polisprogrammet är från 2018. Aktualiteten anges där den inte kunnat fastställas.

LÄSANVISNING

Så läser du studien

Vad statusorden betyder — och inte betyder

Studien skiljer mellan vad partiet säger, vad regeringen föreslår, vad riksdagen har beslutat, vad myndigheter bedömer och vad analysen drar för slutsats. Samma mening kan annars låta säkrare än underlaget tillåter. Statusordet anger därför vilken sorts belägg som bär påståendet.

GÄLLANDE RÄTT

En regel som är i kraft vid forskningsbrytdatumet.

BESLUTAD · ÄNNU INTE I KRAFT

Riksdagen har antagit regeln, men ikraftträdandet ligger efter brytdatumet.

VILANDE GRUNDLAGSÄNDRING

Det första grundlagsbeslutet är fattat. Ett val och ett andra likalydande beslut återstår.

PROPOSITION

Ett regeringsförslag till riksdagen. Inte lag förrän riksdagen antagit det.

UTREDNINGSFÖRSLAG

Ett förslag från en statlig utredning. Det kan ändras, avvisas eller aldrig bli lagförslag.

MYNDIGHETSUPPDRAG

Regeringen har formellt gett en myndighet i uppdrag att utreda, utveckla eller genomföra något. Uppdraget är verkligt; resultatet kan ännu vara okänt.

EXPLICIT SD-DOKTRIN · EXPLICIT SD-POLITIK · SD-VALFÖRSLAG

Vad partiet självt anger i doktrin, program eller valmaterial. Det visar vad partiet vill, inte vad regering eller riksdag beslutat.

BREDARE PARLAMENTARISKT STÖD

En åtgärd vars stöd sträcker sig utanför SD eller Tidöpartierna.

MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING

Dokumenterad bedömning eller kritik från myndighet, kommun eller organisation. Belägg för den aktörens värdering, inte för en fastställd effekt.

VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

En följd av att två eller flera verifierade regler verkar tillsammans. Inte nödvändigtvis utformad inom en samordnad plan.

ANALYTISK HYPOTES

En rimlig följd av en verifierad mekanism, ännu inte empiriskt visad.

MORALISK ELLER POLITISK BEDÖMNING

Ett normativt omdöme. Det ska prövas som argument, inte förväxlas med lag eller uppmätt faktum.

OKLART

Relevant underlag finns, men räcker inte för en tillförlitlig slutsats.

OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

Det granskade materialet räcker inte för att besvara frågan ansvarsfullt.

INGEN VERIFIERAD EFFEKT

Studien har inte kunnat belägga att den aktuella idén, formuleringen eller åtgärden har fått den påstådda rättsliga eller praktiska effekten vid forskningsbrytdatumet.

Det betyder inte att effekten är omöjlig, oviktig eller ofarlig. Det betyder inte heller att motsatsen är bevisad. Det betyder endast att studien inte tillskriver en effekt som källorna ännu inte visar.

Beteckningen betyder alltså inte att ingen effekt finns · att förslaget har dragits tillbaka · att ingen risk finns · att frågan saknar politisk betydelse.

Två exempel. Ett partikrav finns men ingen lag som genomför det — påståendet bär då både **SD-VALFÖRSLAG** och **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**. En lag ändrar villkoren för kontantförmåner men inte tillgången till vård — förmånsregeln är **BESLUTAD** medan den påstådda vårdbegränsningen bär **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**.

En fråga kan stanna på vilken nivå som helst. Studien redovisar den högsta nivå som faktiskt kan beläggas.

Läs därför alltid statusordet tillsammans med påståendet. Det är en del av slutsatsen, inte en fotnot till den.

DEL I

Den politiska världsbilden

Innan en samhällsmodell kan granskas måste den förstås på sina egna villkor. Denna del rekonstruerar problembilden, människosynen och medlemsidealet så som de framgår av partiets egna gällande dokument — inte som de framställs av motståndare eller anhängare.

1. Problembilden partiet tecknar · 2. Människan, nationen och staten · 3. Den ideale medlemmen

KAPITEL 1

Problembilden partiet tecknar

Sverigedemokraternas politik utgår från en sammanhållen berättelse om vad som gått förlorat. Berättelsen är inte identisk med bevisläget, och de två hålls här isär: först vad partiet hävdar, sedan vad som går att belägga.

Diagnosen i partiets egna ord

Den mest akuta bristen är enligt partiet den systemhotande brottsligheten, följd av otrygghet i det offentliga rummet.¹ Det kriminalpolitiska programmet formulerar problemet som en omvänd inlåsning: i det samhälle partiet vill ha sitter grovt kriminella inlåsta i stället för att skötsamma medborgare låser in sig själva.²

Vården beskrivs som ett systemhaveri i tillgänglighet snarare än i medicinsk kvalitet: Sverige uppges numera ha Europas längsta vårdköer, alltför många patienter väntar längre än vårdgarantins 90 dagar, och bristen på intensivvårdsplatser för barn anföras som exempel på att kvalitet inte kan skiljas från tillgänglighet.³ Välfärdens legitimitet beskrivs som beroende av att svenskar betalat hög skatt mot ett löfte om tillgänglig vård av hög kvalitet — ett löfte partiet menar har brutits.

Sammanhållningen beskrivs i termer av social tillit, som partiet kallar ett nordiskt guld och härleder till frivilligorganisationernas framväxt på 1800-talet, protestantismen och tidiga statsbildningar. Tilliten kan enligt programmet inte tas för given utan måste vårdas.⁴ Invandringen från avlägsna länder anges i principprogrammet ha en sammanlagd nettoeffekt som är starkt negativ, ekonomiskt såväl som socialt.⁵ Gentemot EU beskrivs problemet som centralisering, byråkrati och kostnad, med uppgiften att Sverige sedan 1995 betalat över 800 miljarder kronor till unionen.⁶

Vad som är diagnos och vad som är belagt

Diagnosen är partiets, inte studiens. Två av dess led är empiriska påståenden som kräver självständig prövning och som inte kan avgöras inom denna studies källbas: påståendet om invandringens sammanlagda nettoeffekt, och påståendet om orsakssambandet mellan invandring och minskad social tillit. Båda är omtvistade i forskningen och redovisas här som partiets ståndpunkt. **EXPLICIT SD-DOKTRIN OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG**

Andra led i diagnosen är däremot okontroversiella som beskrivning: att vårdköer förekommer, att otrygghet upplevs, att kostnaden för EU-medlemskapet är betydande. Att en beskrivning är riktig avgör dock inte om den föreslagna åtgärden följer av den. Studien återkommer till den skillnaden i varje portfölj.

DIAGNOSENS FUNKTION I MODELLEN

Problembilden är inte en lista utan en kedja: förlorad gemenskap ger minskad tillit, minskad tillit ger brottslighet och urholkad välfärdslegitimitet, vilket i sin tur försvagar nationen. Därav följer att åtgärder som återupprättar gemenskapen framställs som lösningar även på problem som till synes ligger långt från migrationspolitiken — vårdköer, skolordning, energipriser. Det är denna kedja som gör modellen till ett samlat regeringsprojekt och inte en samling sakfrågor.

VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

KAPITEL 2

Människan, nationen och staten**Människan**

Principprogrammet inleder med att varje människa har ett grundläggande och okränkbart värde och rätt till frihet, självbestämmande, trygghet och gemenskap. Omedelbart därefter kommer den avgörande kvalifikationen: ett alltför ensidigt rättighetstänkande kan vara destruktivt, rättigheter måste vägas upp av skyldigheter, och *den som inte uppfyller sina skyldigheter bör vara medveten om att denne därmed också kan förlora någon av sina rättigheter.*⁷ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Detta är modellens mest bärande enskilda mening. Den etablerar ömsesidighet som rättighetens förutsättning snarare än som dess komplement, och den återkommer i praktisk form i varje senare portfölj: i försörjningskravet för medborgarskap, i kvalificeringen till socialförsäkringen, i vandelsprovningen och i villkoren för fortsatt uppehållstillstånd.

Människosynen är därtill uttalat naturalistisk och antirationalistisk i konservativ mening. Programmet anger att det på kollektiv nivå finns biologiska skillnader mellan kvinnor och män som sträcker sig bortom det synliga, att dessa sannolikt leder till olikheter i preferenser och livsval, och att sådana olikheter inte behöver vara ett problem eller ett utslag av diskriminering.⁸ Vidare anges att man inte enbart kan förlita sig på enskildas förnuft, varför ett varsamt framåtskridande i små steg och ett bejakande av tidigare generationers samlade erfarenhet är den bästa metoden.⁹

Nationen

Nationen beskrivs som den viktigaste, äldsta och mest naturliga mänskliga gemenskapen efter familjen. Den binder samman döda, levande och ofödda generationer liksom unga och gamla, samhällsklasser, politiska läger och regioner, och den har utgjort grunden för demokratins och de solidariska välfärdssystemens framväxt.¹⁰ Definitionen är uttryckligen icke-biologisk: nationen definieras i termer av lojalitet, gemensam identitet, gemensamt språk och gemensam kultur, och nationstillhörighet kan därför ändras under livets gång.¹¹

Den definitionen är analytiskt viktig i två riktningar. Den gör medlemskapet principiellt öppet — vem som helst kan i teorin bli svensk. Den gör det samtidigt prövbart, eftersom lojalitet, identitet, språk och kultur är egenskaper som kan bedömas. Öppenheten och prövbarheten är samma egenskap sedd från två håll.

Staten

1	MÄNNISKAN Bärare av plikter och behov: familjemedlem, arbetande, kulturvarelse.
2	NATIONEN En historisk och kulturell gemenskap. Öppen — men på majoritetens villkor.
3	DEN GODE MEDBORGAREN Laglydig, självförsörjande, svensktalande, kunnig, lojal, ansvarig för sin familj.
4	PLIKTERNA Arbete, försörjning, språk, samhällskunskap, skötsamhet, efterlevnad av beslut.
5	SOLIDARITETEN Välfärd som en försäkring man kvalificerar sig till — inte enbart genom att vistas här.
6	DEN STATLIGA KONTROLLEN Identitet, inkomst,andel, kunskap och anknytning görs mätbara och prövbara.
7	MEDLEMSKAPSLÄGENA Flera överlappande grader av tillhörighet i stället för en enda gräns.

Kedjans kategorier är **analytiska positioner**, inte formella rättsliga statusar. Ordningen är rekonstruerad ur principprogrammets egen disposition.

Staten beskrivs som nödvändig för att administrera nationens inre liv, upprätthålla relationer utåt och genom våldsmonopolet skydda nationen mot inre och yttre hot. I sitt idealtillstånd har staten inga egna intressen utan verkställer nationens vilja. Partiet är anhängare av den konstitutionella monarkin. Till statens kärnuppgifter räknas nationens säkerhet och oberoende, **omhändertagandet av svaga och utsatta individer**, lagarnas upprätthållande samt värnandet av det historiska arvet och den kulturella särarten.¹²

Att omsorgen om svaga uttryckligen räknas till statens *kärnuppgifter* är centralt för att förstå modellen. Detta är inte en nattväktarstat. Det är en stat med omfattande sociala åtaganden inom en gemenskap vars gränser definieras politiskt.

Sfär	Funktion enligt doktrinen	Källa och status
Familjen	Samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap, med omhändertagande, kulturförmedlande och fostrande roll	Principprogrammet SD-DOKTRIN
Nationen	Näst familjen den viktigaste gemenskapen; grund för demokrati och solidarisk välfärd	Principprogrammet SD-DOKTRIN
Staten	Säkerhet, omsorg om svaga, lagarnas upprätthållande, kulturarvet; konstitutionell monarki	Principprogrammet SD-DOKTRIN
Kommunerna	Tre skattenivåer; kommunalt självbestämmande balanserat mot rätten till likvärdig välfärd; finansieringsprincipen	Principprogrammet SD-DOKTRIN
Civilsamhället	Tredje sfären vid sidan av näringsliv och offentlig sektor; stärker socialt kapital, kulturarv, folkhälsa och demokrati	Principprogrammet SD-DOKTRIN

KAPITEL 3

Den ideale medlemmen

Ur doktrinen framträder en tydlig bild av den önskvärda samhällsmedlemmen. Den bilden har rättslig verkan endast för vissa personer, och det är den asymmetrin som bär hela modellen.

Idealet är laglydigt, självförsörjande när förmåga finns, bidragande, svensktalande, kunnigt om Sverige, lojalt mot landet, kulturellt anpassat, familjeorienterat och medvetet om sina plikter. Egenskaperna framgår av principprogrammets människo- och nationssyn, av det sammanhållningspolitiska programmets krav på språkkunskap, hederligt levnadssätt och längre vistelsetid, samt av det migrationspolitiska programmets krav på lojalitet och respekt.¹³

Tre nivåer som måste hållas isär

Nivå	Innebörd	Rättslig verkan
Idealt uppträdande	Den önskvärda medborgarens egenskaper enligt doktrinen	Inget granskat rekvisit knyter rättslig ställning till idealets egenskaper. INGEN VERIFIERAD EFFEKT
Förutsatt medlemskap	Tillhörigheten antas och provas inte	Gäller den bosatte svenska medborgaren. Ingen granskad åtgärd prövar denna position GÄLLANDE RÄTT
Prövat medlemskap	Tillhörigheten ska visas. Den som söker medborgarskap provas mot hemvist, relevant tillståndstatus, försörjning, språk, samhällskunskap och skötsamhet. Den som söker eller förnyar uppehållstillstånd provas enligt den aktuella tillståndsgrundens särskilda villkor. Prövningarna överlappar delvis men är inte samma sak	GÄLLANDE RÄTT

Studien påstår inte att alla trygga infödda medborgare förkroppsligar idealet. Många gör det inte: de är arbetslösa, skuldsatta, misskötsamma eller ointresserade av nationell gemenskap. Poängen är att detta saknar rättslig följd för deras medlemskap. Idealet verkar som norm för den etablerade och som villkor för den nya. VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

ALTERNATIV TOLKNING

Den starkaste icke-kritiska läsningen är att varje politisk gemenskap definierar villkor för inträde, och att villkoren är objektiva, i förväg kända och möjliga att uppfylla — vilket är mer rättssäkert än en skönsmässig lämplighetsprövning. Den läsningen har fog för sig i fråga om prövningens *form*. Den besvarar däremot inte frågan varför prövningens *innehåll* omfattar egenskaper som aldrig provas hos den etablerade medlemmen.

DEL II

Demokrati, författning och offentlig makt

Vad som händer med folkstyret, rättighetsskyddet och medborgarskapet när modellen möter den svenska grundlagen — och varför så få av åtgärderna kräver grundlagsändring.

4. Demokrati och majoritetsstyre · 5. Fri- och rättigheter · 6. Medborgarskap och politiskt medlemskap

KAPITEL 4

Demokrati och majoritetsstyre

Folksuveräniteten är partiets mest centrala princip. Frågan är vem folket består av, och vilka institutioner som får stå emot dess majoritet.

Att all offentlig makt utgår från folket anges som den mest centrala av partiets principer, med en historisk härledning till landskapslagarnas rådslag och 1766 års tryckfrihetsförordning.¹⁴ Statsskicket ska vara en konstitutionell monarki.¹² Folkomröstning krävs enligt EU-principerna innan ytterligare maktbefogenheter flyttas från nationell till EU-nivå, och samma krav ställs vid nya eller större inbetalningar till unionen.¹⁵

Vem som räknas till väljarkåren

Här finns en av studiens tydligaste skillnader mellan doktrin och gällande rätt. Både principprogrammet och det migrationspolitiska programmet anger att *endast svenska medborgare ska ha rösträtt i allmänna val*, med den uttryckliga kopplingen att det också bara är svenska medborgare som omfattas av totalförsvarspflicht.¹⁶ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Gällande rätt är en annan. Rösträtt i riksdagsval kräver svenskt medborgarskap, men rösträtt i kommun- och regionval tillkommer också medborgare i EU-land, Island och Norge som är folkbokförda, samt övriga utländska medborgare och statslösa personer som varit folkbokförda i Sverige tre år i följd före valdagen.

¹⁷ **GÄLLANDE RÄTT** Något förslag om att avskaffa den kommunala rösträtten för icke-medborgare har inte lagts fram i det granskade materialet. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Detta är ett mönster som återkommer genom hela studien och som är avgörande för en rättvisande bild: på flera punkter är partiets egna krav mer långtgående än det som faktiskt beslutats.

Domstolar, myndigheter och expertmakt

Doktrinen anger att staten i sitt idealtillstånd inte har egna intressen utan verkställer nationens vilja. Det är en majoritetsdemokratisk hållning som i princip står i spänning mot oberoende institutioners uppgift att stå emot majoriteter. Studien finner inget granskat lagförslag som försvagar domstolarnas oberoende. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT** Däremot finns i den granskade beredningen ett dokumenterat exempel på att ett långtgående förslag hämtats ur ett särskilt yttrande och enligt en utskottsreservation inte remissbehandlats i egentlig mening.¹⁸ **MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING**

OM BEREDNINGEN

De antagna lagreformerna har passerat de berednings- och beslutssteg som varit tillämpliga. Övriga åtgärder befinner sig på olika nivåer: utredning, direktiv, proposition, budgetbeslut eller myndighetsuppdrag. Studien gör inget generellt påstående om att varje åtgärd genomgått fullständig beredning.

KAPITEL 5

Fri- och rättigheter

Modellens graderade tillhörighet kräver nästan inga grundlagsändringar. Skälet är att den sorterar längs egenskaper som rättighetskapitlet aldrig har omfattat.

Regeringsformens första kapitel gör den enskildes välfärd till ett grundläggande mål för den offentliga makten. Det är ett målsättningsstadgande, inte en rättighet som kan drivas i domstol.¹⁹ Skyddet mot missgynnande i 2 kap. 12 § gäller den som tillhör en minoritet med hänsyn till etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande, eller med hänsyn till sexuell läggning, och föreslås utvidgas till kön.²⁰

Ingenstans i rättighetskapitlet finns ett motsvarande skydd mot att behandlas olika på grund av *medborgarskap, tid i landet, inkomst, skötsamhet, skulder, familjeposition eller innehav av ett andra medborgarskap*. Det innebär inte att sådana skillnader står utanför rättslig kontroll. RF 1 kap. 9 §, proportionalitetsprincipen, EU-rätten, Europakonventionen, diskrimineringslagen och andra internationella åtaganden kan begränsa hur reglerna utformas och tillämpas. Av samtliga granskade åtgärder rör dock endast två grundlagen. Åttaårskravet, försörjningskravet, medborgarskapsprovet, vandelsprövningen, utmönstringen av permanent uppehållstillstånd, kvalificeringen till socialförsäkringen, bosättningsvillkoren och kulturkanon har alla kunnat genomföras med vanlig lag, förordning, budgetpost eller myndighetsuppdrag. Detta är inte ett påstående om grundlagsstridighet. Att åtgärderna ryms inom grundlagen är just vad som gör iakttagelsen betydelsefull.

VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

De två grundlagsfrågorna

Förslag	Innebörd	Status
Fråtagande av medborgarskap	Föreskrifter får meddelas om att medborgarskap får fråntas den som är medborgare i annan stat och som förvärvat det genom oriktiga uppgifter eller dömts för brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen. Barn undantas från brottsgrunden.	VILANDE GRUNDLAGSÄNDRING Andra beslut efter valet 2026
Begränsad föreningsfrihet	Når endast sammanslutningar som ägnar sig åt allvarlig brottslighet för ekonomisk vinning eller annan otillbörlig fördel — inte religiösa samfund som sådana och inte antidemokratisk verksamhet i allmänhet.	VILANDE GRUNDLAGSÄNDRING

I samma proposition grundlagsfästs rätten att avbryta en graviditet — och läggs samtidigt till uppräkningsen i 2 kap. 25 § över rättigheter som får begränsas särskilt för den som inte är svensk medborgare. Någon sådan begränsande lag finns inte.²¹ **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Integritet och övervakning

Det kriminalpolitiska programmet förespråkar utökad kameraövervakning och redovisar öppet avvägningen: övervakningen kan anses inkräkta på den personliga integriteten men har enligt programmet samtidigt ett folkligt stöd och stärker möjligheten att förebygga och utreda brott.²²

EXPLICIT SD-POLITIK Att partiet självt formulerar avvägningen är värt att notera: motsättningen mellan frihet och kontroll förnekas inte, den avgörs till kontrollens fördel.

KAPITEL 6

Medborgarskap och politiskt medlemskap

Här är avståndet mellan partiets krav och gällande rätt som störst — i båda riktningarna.

Vad partiet kräver

Det migrationspolitiska programmet anger tio år i landet med klanderfriandel, språk- och kunskapskrav säkerställda genom prov, en särskild medborgarskapsförklaring om förståelse för medborgarskapets plikter, samt att medborgarskap *som regel endast bör innehas i en enskild stat*: den som förvärvar svenskt medborgarskap ska om möjligt avsäga sig sitt tidigare, och den som blir medborgare i en annan stat ska avsäga sig sitt svenska. Medborgarskap beviljat på falska grunder ska anses ogiltigt, och anslutning till en främmande fientlig makt ska kunna jämföras med en avsägelse.²³

EXPLICIT SD-POLITIK

Vad som gäller

Fråga	SD:s krav	Gällande rätt
Hemvistid	Tio år med klanderfriandel	Åtta år som huvudregel; två år för nordiska medborgare och tidigare svenska medborgare, fem för statslösa, sju för flyktingar, makar sedan minst fem år och sökande under 21 år
Dubbelt medborgarskap	Ska som regel avsägas	Tillåtet. Inget krav på att avsäga sig ett annat medborgarskap har införts. INGEN VERIFIERAD EFFEKT
Medborgarskapsförklaring	Ska införas	Ingen medborgarskapsförklaring har införts i lag eller förordning. INGEN VERIFIERAD EFFEKT
Språk och samhällskunskap	Prov innan medborgarskap	Infört. Funktionell nivå, flera erkända vägar, prov med avgift 2 000 kronor från 2027
Försörjning	Ingår i kravet på rotfäste	Minst tre inkomstbasbelopp per år; subventionerade anställningar räknas inte
Vandel	Klanderfri	Skötsamt och hederligt levnadssätt, med legaldefinition i utlänningslagen
Rösträtt	Endast medborgare i allmänna val	Kommun- och regionval öppna för folkbokförda EU-, isländska och norska medborgare samt övriga efter tre år

Bryggan som ofta förbises

Kravet på permanent uppehållstillstånd för naturalisation gäller inte undantagslöst. Det gäller inte nordiska medborgare, och inte den som har *välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd* och innehar vissa tidsbegränsade tillstånd. Kravet på sådana utsikter faller dessutom bort för den som haft hemvist i Sverige i tio år, och särskilda regler gäller barn.²⁴ **GÄLLANDE RÄTT** Utmönstringen av permanent uppehållstillstånd stänger alltså inte vägen till medborgarskap för skyddsbehövande. Den gör vägen längre och beroende av en prognosbedömning, vilken två riksdagspartier reserverade sig mot.

Fråntagande, barn och statslöshet

Den vilande grundlagsändringen öppnar för fråntagande vid oriktiga uppgifter och vid brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen, i båda fallen endast för den som har ett annat medborgarskap. Ett utredningsförslag lägger till en bestämmelse om att barn under arton år får fråntas medborgarskapet när en förälders återkallas på grund av oriktiga uppgifter — dock inte om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap eller om fråntagandet skulle leda till statslöshet, och barnets bästa ska alltid

beaktas.²⁵ **UTREDNINGSFÖRSLAG** Brottsgrunden ger inte härledd förlust för barn. Institutet för mänskliga rättigheter avstyrker förslaget i sin helhet och pekar bland annat på att personer med dubbla medborgarskap inte ges likvärdiga möjligheter att skydda sitt svenska medborgarskap, eftersom vissa stater inte tillåter avsägelse.²⁶ **MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING**

Den invändningen träffar en spänning i partiets egen doktrin: kravet att avsäga sig andra medborgarskap förutsätter att avsägelse är möjlig, vilket den inte alltid är.

DEL III

Migration, uppehåll och assimilering

Det politikområde som oftast får representera hela partiet — och som i studien behandlas som ett av tolv.

7. Gränser, migration och återvändande · 8. Assimilering och kulturell anpassning · 9. Det graderade medlemskapets arkitektur

KAPITEL 7

Gränser, migration och återvändande

Det migrationspolitiska programmet motsätter sig inte rörlighet över gränser utan efterlyser tydliga och rimliga regler för när, hur och under vilka förutsättningar den sker. Grundhållningen till uppehållstillstånd är att de *alltid bör vara tidsbegränsade* och tydligt kopplade till den grund på vilken de beviljats; partiet motsätter sig uttryckligen idén med permanenta uppehållstillstånd.²⁷ **EXPLICIT SD-POLITIK**

Detta krav är numera genomfört. Möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd har utmönstrats för skyddsbehövande och varaktigt bosatta, med femåriga tidsbegränsade tillstånd i stället, i kraft den 12 juli 2026.²⁸ **GÄLLANDE RÄTT** Regeringen motiverar reformen med anpassning till EU:s rättsliga miniminivå.

Redan beviljade permanenta tillstånd återkallas inte av reformen.²⁹ **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Attributionskedjan är här ovanligt tydlig: partikrav → Tidöåtagande → proposition → antagen lag, med en motivering som samtidigt hänvisar till europeisk rätt. Samma åtgärd kan alltså med fog beskrivas både som en sverigedemokratisk framgång och som en europeisk anpassning. **TIDÖPOLITIK**

BREDARE PARLAMENTARISKT STÖD**Återvändande och utvisning**

Här ligger partiets mest långtgående krav, och de är genomgående **förslag, inte gällande rätt**. Åtgärdspaketet begär att utvisning ska ske även när den kriminelle har anknytning till Sverige, och kritiserar uttryckligen regeringens egna förslag som alltför försiktiga eftersom de behåller avvägningen mellan brottets allvar och gärningsmannens anknytning: den som begår allvarliga brott ska enligt partiet utvisas *utan beaktande* av om han lärt sig språket eller har ett arbete.⁷³ **EXPLICIT SD-POLITIK**
INGEN VERIFIERAD EFFEKT Ingen granskad lag tar bort anknytningsavvägningen vid utvisning på grund av brott.

Samma dokument föreslår **utvisning på grund av asocialitet**: den som utan att kunna lagföras verkar i kriminella miljöer eller uppvisar en asocial livsstil, eller visar fientlighet mot samhället eller majoritetsbefolkningen, ska kunna utvisas.⁷³ Det är ett förslag om administrativ utvisning utan brottmålsdom. **EXPLICIT SD-POLITIK** Något sådant institut finns inte i det granskade materialet.

INGEN VERIFIERAD EFFEKT

På det statliga spåret finns däremot en proposition om stärkt återvändandeverksamhet, vars biometriska del är genomförd och behandlas i kapitel 27.⁷⁶ **GÄLLANDE RÄTT** Skillnaden mellan partiets krav och genomförd politik är på detta område ovanligt stor.

Anhöriginvandring

En proposition från juni 2026 föreslår skilda regler beroende på anknytningspersonens status, tvåårskrav som huvudregel för den som har uppehållstillstånd, och försörjningskrav som utvidgas till ansökan om fortsatt tillstånd.³⁰ **PROPOSITION** Detta är inte gällande rätt vid brytdatumet.

KAPITEL 8**Assimilering och kulturell anpassning**

Partiet är uttalad motståndare till mångkulturalismen som politisk idé. Vad som följer av det i rättsliga termer är mindre än vad som ofta antas — och mer än ingenting.

Principprogrammet definierar mångkulturalism som idén att ett samhälle bör rymma flera nationella kulturer, sakna en överordnad majoritetskultur och aktivt verka för att invandrargrupper bevarar sin ursprungliga kultur.³¹ Mot detta ställs assimilering. Valplattformen formulerar det som att svenskheten är öppen, att ansvaret för anpassning ligger hos den enskilde och att gemenskap bara kan byggas på majoritetsbefolkningens villkor.³²

Vad som är rättsligt krav och vad som är förväntan

Det rättsliga språkkravet avser kunskaper på funktionell nivå — inte felfri eller brytningsfri svenska. Det kan visas genom godkänt betyg från grundskola, anpassad grundskola, specialskola, gymnasieskola, folkhögskola eller komvux, genom godkänt betyg i högsta kursen i sfi, eller genom godkänt kunskapsprov. Betyg i danska eller norska ger undantag, och kravet efterges vid funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden.³³ **GÄLLANDE RÄTT**

Kulturell konformitet i övrigt saknar rättslig verkan. Ingen bestämmelse i det granskade materialet knyter en rättighet, förmån, tillstånd eller ett medborgarskapsbeslut till kulturell anpassning utöver språk, samhällskunskap och skötsamhet. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Kvar står en fråga som rätten inte kan avgöra. Den rättsliga prövningen är objektiv, dokumenterbar och avslutbar. Det sociala erkännandet har ingen sådan slutpunkt och ingen instans att överklaga till. Att den som uppfyllt varje krav ändå kan mötas av uppfattningen att anpassningen inte är fullbordad är en rimlig men obevisad förmodan som kräver empiriskt underlag om brytning, utseende, nationell identitet och diskriminering. **ANALYTISK HYPOTES**

Språk, tolk och nationella minoriteter

Valplattformen vill avskaffa offentligt finansierad modersmålsundervisning och begränsa rätten till offentligt finansierad tolkhjälp.³² **SD-VALFÖRSLAG** Tidöavtalet beställer en översyn av modersmålsundervisningen där de nationella minoritetsspråkens särställning ska beaktas. Vilken verkan detta får för minoritetslagstiftningen har inte kunnat prövas mot primärmaterial. **OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG**

KAPITEL 9

Det graderade medlemskapets arkitektur

Fyra frågor måste hållas isär. De besvaras av olika regelverk och sammanfaller inte.

	UPPEHÅLL		VÄLFÄRD	MEDBORGARSKAP			SÄKERHET
	Tillstånds- längd	Vandel	Vänte- tid	Hemvist- tid	Försörj- ning	Språk och kunskap	Frånta- gande
Medborgare, endast svenskt	·	·	—	·	·	·	—
Medborgare, dubbelt	·	·	—	·	·	·	■
Återvändande medborgare	·	·	■	·	·	·	—
Nordisk medborgare	·	—	■	■	■	■	·
EU/EES-medborgare	·	—	■	■	■	■	·
Permanent tillstånd	—	■	—	■	■	■	·
Ny skyddsbehövande	■	■	■	■	■	■	·
Subventionerad anställning	■	■	■	■	■	■	·
Kan ej kvalificera via arbete	■	■	■	■	■	■	·
Barn i väntande hushåll	■	■	■	■	—	■	■

■

prövas enligt gällande rätt

■

kan prövas eller föreslaget

—

prövas inte

·

ej tillämpligt

Kolumnerna avser **skilda prövningar**: villkor för uppehållstillstånd och villkor för medborgarskap slås inte ihop. Radernas kategorier är dels **formella rättsliga statusar**, dels **analytiska positioner**. Fullständig matris med 32 positioner och 20 domäner finns i den tekniska bilagan.

Medborgarskapets säkerhet är oberoende av allt annat och berör i praktiken bara en fråga: om personen har ett andra medborgarskap. **Uppehålllets säkerhet** avgörs av tillståndets typ och av vandelsreglerna. **Social kvalificering** avgörs av bosättningstid eller inkomst och utlöses av bosättning, inte av medborgarskap. **Politisk representation** följer ett eget spår där kommunal och nationell nivå skiljs åt.

Det är i samverkan mellan dessa fyra spår som den graderade tillhörigheten uppstår. Ingen av dem skapar den ensam, och ingen av dem förutsätter de andra. Just därför är arkitekturen en analytisk rekonstruktion: mönstret är verifierbart, men det följer av separata beslut fattade i skilda ordningar.

VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

DEL IV

Ekonomi, skatt, arbete och produktion

Modellen är varken marknadsliberal eller klassiskt fördelningspolitisk. Denna del prövar vilken ekonomisk ordning som faktiskt framträder, och var det saknas underlag för att avgöra saken.

10. Ekonomisk filosofi · 11. Skatt, utgifter och prioriteringar · 12. Arbetstagare, arbetsgivare och fack · 13. Industri, energi och infrastruktur

KAPITEL 10

Ekonomisk filosofi

Att pressa in modellen i en enda etikett gör våld på underlaget. Den är en hybrid, och hybridens delar går att ange exakt.

Principprogrammet anger sunda statsfinanser och respekt för det finanspolitiska ramverket som grundförutsättningar för att långsiktigt bevara hög välfärd. Äganderätten betraktas som en nödvändig förutsättning för en lyckosam samhällsutveckling. Marknadsekonomin bejakas men i en bestämd form: en *ansvarsfull, reglerad* marknadsekonomi byggd på långsiktigt tänkande. Tillväxt anges vara nödvändig för välfärden men måste balanseras mot folkhälsa, kulturarv, miljö, socialt kapital och nationellt självbestämmande. Slutligen anges uttryckligen att **skatteuttaget inte får vara så lågt att det**

äventyrar statens möjligheter att värna utsatta grupper.³⁴ EXPLICIT SD-DOKTRIN

Vilken etikett bär underlaget?

Möjlig karaktäristik	Stöd i underlaget	Bedömning
Marknadsliberal	Äganderätt, regelförenkling, lägre skatt på arbete och drivmedel	Svagt som helhetsbeskrivning. Doktrinen sätter uttryckligen en nedre gräns för skatteuttaget
Välfärdsnationalistisk	Folkhemstanken, generell och solidariskt finansierad välfärd, gemenskap grundad på nationstillhörighet i stället för klass	Starkast stöd. Programmet anger detta explicit
Ekonomisk nationalism	Nationellt självbestämmande som gräns för tillväxt; hög självförsörjningsgrad i energi och livsmedel; premiera svenska produkter	Betydande stöd på enskilda områden, mindre som helhetsdoktrin
Korporatism	Både fackförbund och arbetsgivarorganisationer beskrivs fylla en viktig samhällsfunktion; balans mellan parterna eftersträvas	Visst stöd, men utan institutionella förslag som skulle förändra partsmodellen
Socialkonservativ	Varsamt framåtskridande, familjen, förvaltarekapstanken	Stöd på värdenivå snarare än på fördelningsnivå

Den rimligaste sammanfattningen är att modellen är **välfärdsnationalistisk med socialkonservativ värdegrund och inslag av ekonomisk nationalism**. Den är inte internt motsägelsefull på det sätt som ibland påstås — men den innehåller en olöst spänning mellan löften om lägre skatt och löften om utbyggda statliga åtaganden, vilken behandlas i kapitel 40.

KAPITEL 11

Skatt, utgifter och prioriteringar

Valplattformen utlovar lägre skatt på arbete, drivmedel, el och mat, enklare byggregler och minskad regelbörda, samtidigt som den utlovar fler poliser, upprustat totalförsvar, bevarade närsjukhus, utbyggt högkostnadsskydd för tandvård, en a-kassa som omfattar alla som arbetar och stärkt ekonomi för äldre.³²

SD-VALFÖRSLAG

KÄLLGAP: PARTIETS EGEN KOSTNADSBERÄKNING

Korpusen innehåller inget skattepolitiskt program och ingen partikalkyl som ställer dessa löften mot varandra. Studien kan därför inte ange vad paketet skulle kosta eller hur det skulle finansieras. Detta är ett redovisat källgap, inte ett påstående om att beräkning saknas. OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

Vad som däremot är beräknat

Där partiets krav har omsatts i statliga processer finns officiella siffror. De är genomgående betydligt mindre dramatiska än debatten antyder.

Åtgärd	Beräknad effekt	Källstatus
Kvalificering till socialförsäkringen, kommunal följdkostnad	Ökat behov av ekonomiskt bistånd om cirka 200 miljoner kronor vid oförändrad ansökningsbenägenhet, och cirka 530 miljoner kronor som övre beräkning om samtliga berörda hushåll söker bistånd; cirka 2 000 fler ansökande hushåll	Officiell beräkning i proposition ³⁵
Samma reform, hushållens ekonomi	Andelen hushåll med låg ekonomisk standard ökar med 0,05 procentenheter till 17,76 procent; sett till hela befolkningen försvagas den ekonomiska standarden med 0,02 procent	Officiell beräkning ³⁵
Kulturkanons digitala plattform	Riksantikvarieämbetets anslag ökas med 1 000 000 kronor, finansierat genom lika stor minskning av anslaget för bidrag till allmän kulturverksamhet	Budgetbeslut ³⁶ BUDGETBESLUT
Partiets eget förslag om garantipension	Minskade utgifter med cirka 400 miljoner kronor per år 2020–2024 enligt beräkningar från riksdagens utredningstjänst	Partikalkyl med officiellt beräkningsunderlag ³⁷

Beloppens storlek är i sig ett resultat. Kvalificeringsreformen, som politiskt bär stor symbolisk vikt, motsvarar en bråkdel av en procent av hushållens samlade ekonomiska standard. Den som söker dramatiska statsfinansiella effekter finner dem inte i underlaget. Den som söker effekter på enskilda hushåll finner dem tydligt — de är koncentrerade, inte spridda.

Mekanismen som är intressantare än beloppet

Anslagsökningen till Riksantikvarieämbetet är liten. Finansieringssättet är däremot en modell: medel förs från det generella kulturstödet till en riktad nationell satsning. Det är omfördelning inom en oförändrad ram snarare än tillskott. Samma logik — omprioritering hellre än expansion — återkommer i flera portföljer och är en av de mest konkreta iakttagelserna i studien. VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

KAPITEL 12

Arbetslagare, arbetsgivar och fack

Modellen lovar arbetaren skydd. Den drar samtidigt sin gräns mellan medlem och icke-medlem snarare än mellan arbete och kapital.

Principprogrammet intar en uttalat pragmatisk hållning: stabilitet på arbetsmarknaden förutsätter balans mellan parterna, och både fackförbund och arbetsgivarorganisationer fyller en viktig samhällsfunktion. Arbetsgivar och löntagare beskrivs inte enbart ha motstående intressen.³⁸

EXPLICIT SD-DOKTRIN Inget förslag i korpusen skulle förändra kollektivavtalsmodellen eller konflikträtten.

INGEN VERIFIERAD EFFEKT

Valplattformen utlovar en a-kassa som omfattar alla som arbetar och fortsatt kamp mot arbetslivskriminalitet.³² Det senare skyddar i praktiken samma arbetslagare mot underbudskonkurrens och är därmed en genuin arbetarpolitisk åtgärd.

Subventionsparadoxen

Här uppstår modellens tydligaste inre motsägelse på arbetsmarknadsområdet. Försörjningskravet för medborgarskap är uppfyllt vid lön eller näringsinkomst om minst tre inkomstbasbelopp per år, med högst sex månaders försörjningsstöd under de senaste tre åren. Men inkomster från anställning med *särskilt anställningsstöd*, från *nystartsjobb*, från *etableringsjobb* och från stöd till start av näringsverksamhet får uttryckligen inte beaktas.³⁹

GÄLLANDE RÄTT

De arbetsmarknadspolitiska instrument som främst riktas till nyanlända är alltså just de som inte kan kvalificera en människa för medborgarskap. Ett arbete som staten subventionerar räknas som arbetsmarknadspolitik, inte som självförsörjning.

Möjliga följder är fördröjd naturalisation, drivkraft att lämna subventionerad anställning för osubventionerad, förhandlingsövertag för arbetsgivar gentemot anställda vars tillstånd och medborgarskapsväg är kopplade till arbete och skötsamhet, samt segmentering av arbetsmarknaden. Ingen av dessa effekter är uppmätt i det granskade materialet. **ANALYTISK HYPOTES** Att regeln skulle öka svartarbete är **inte verifierat** och påstås inte här.

ALTERNATIV TOLKNING

Regelns rimliga syfte är att självförsörjning ska betyda självförsörjning: en anställning som finansieras av staten visar inte att individen bär sig själv. Den läsningen är konsekvent och försvarbar. Den förklarar dock inte varför en person som arbetar heltid i ett subventionerat jobb under flera år, och därmed bidrar till både produktion och skatteintäkter, ska stå längre från medborgarskap än en person med kortare men osubventionerad anställning.

KAPITEL 13

Industri, energi och infrastruktur

Energipolitiken syftar enligt principprogrammet till prisvärd och tillförlitlig energiförsörjning för hushåll och näringsliv, förenad med högt ställda miljökrav. Kontroll över den egna energiförsörjningen anges vara viktig för en nation, men utesluter inte samarbete i närområdet; en hög grad av självförsörjning är att föredra. Fokus anges ligga på leveranssäkerhet, effektivitet och miljöansvar.⁴⁰ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Miljöpolitiken bygger på försiktighetsprincipen, härledd ur den konservativa principen om varsamt framåtskridande.⁴¹ I EU-manifestet formuleras detta som en realistisk miljö- och klimatpolitik, med motstånd mot vad partiet beskriver som en påtvingad radikal klimatagenda, mot EU-inflytande över svensk skog och mot inskränkningar i jakttraditionen.⁴² **SD-VALFÖRSLAG**

KÄLLGAP: OPERATIV ENERGI- OCH INDUSTRIPOLITIK

Korpusen innehåller inget energipolitiskt eller industripolitiskt program. Doktrinnivån är tydlig; den operativa nivån saknas. Studien kan därför inte redovisa partiets ståndpunkt i frågor om kärnkraftens utbyggnadstakt, elprisstöd, nätutbyggnad eller industriell omställning.

OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

Livsmedelsförsörjningen är däremot väl belagd på ett oväntat ställe: SD-Kvinnors program kopplar djurskydd, lokal- och närproducerad mat samt svenska bönders konkurrenskraft till Sveriges

självförsörjningsgrad, med argumentet att inga djur mår bättre av att produktionen flyttar utomlands.⁴³

Samma koppling återkommer i EU-manifestets försvar av svenska bönders intressen.

Livsmedelsberedskap framträder därmed som en portfölj där doktrin, kvinnoförbundets program och EU-politiken pekar åt samma håll.

DEL V

Välfärd, hälsa och livslopp

Modellens kärna. Här är löftena till den etablerade medlemmen mest generösa, och här är villkoren för den nya medlemmen mest utvecklade i lag.

14. Välfärdsmodellen • 15. Hälso- och sjukvården • 16. Funktionsnedsättning, sjukdom och LSS • 17. Barn och socialt skydd • 18. Ålderdom och äldreomsorg

KAPITEL 14

Velfärdsmodellen

Folkhemmet är modellens uttalade förebild — med en avgörande ändring i vem det omfattar.

Principprogrammet betraktar folkhemstanken som en i grunden socialkonservativ idé och anger visionen om ett återupprättat folkhem *där samhörigheten inte är baserad på klass, utan nationstillhörighet*, och där alla medborgare garanteras hög fysisk, ekonomisk och social trygghet. Partiet förordar en generell och solidariskt finansierad välfärdsmodell där alla barn oavsett familjebakgrund, bostadsort och föräldrarnas inkomst ska ha goda grundförutsättningar, och där alla ska kunna lita på att samhället träder in när man inte kan stå på egna ben — *på samma sätt som det fungerar i en god och väl fungerande familj*.⁴⁴ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

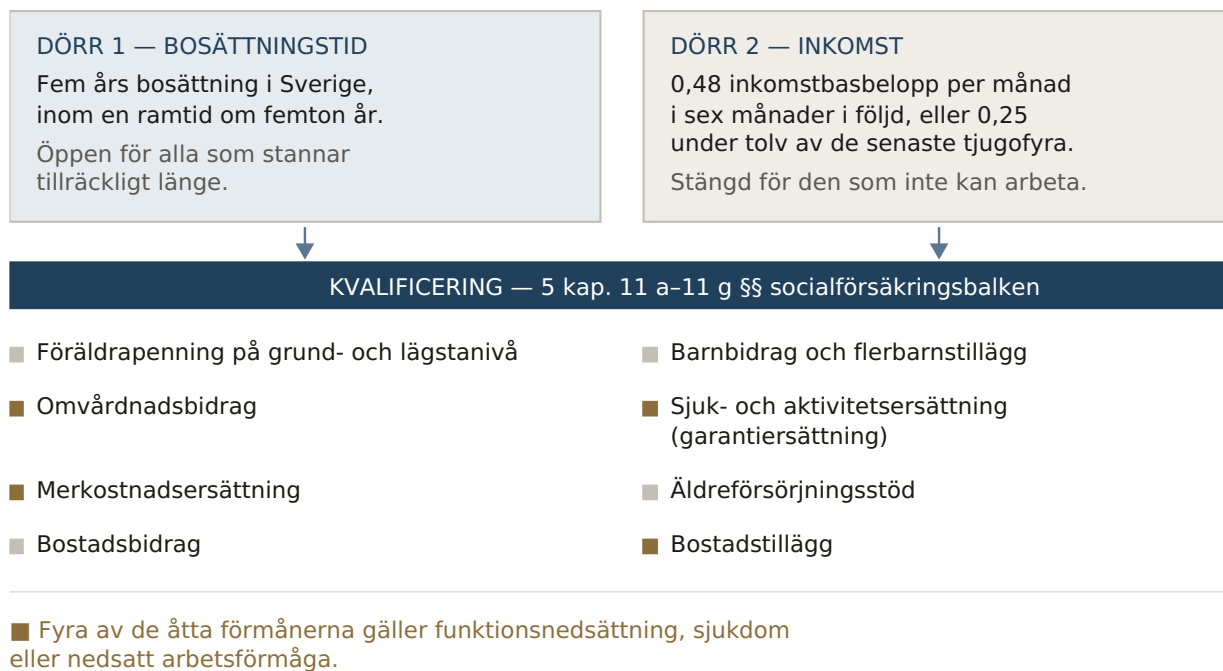
Detta är en universalistisk välfärdsdoktrin. Bytet av grund från klass till nationstillhörighet är det som gör den villkorad.

Från partikrav till lag — och skillnaden däremellan

Partiets operativa dokument på området anger sitt syfte uttryckligen: att upprätta ramar för ett kommande kommittédirektiv om hur bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringen ska kunna **begränsas till svenska medborgare och medborgare i EU/EES-länder**. Dokumentet innehåller en granskning av socialförsäkringens kostnadsutveckling fördelad efter medborgarskap, med uppgifter som att av 33,6 miljarder kronor i barnbidrag 2019 utbetalades 28,9 miljarder till svenska medborgare, 1,2 miljarder till EU/EES-medborgare och 3,5 miljarder till övriga.³⁷ **EXPLICIT SD-POLITIK**

Den beslutade lagen valde en annan grund. Kvalificeringen utlöses av **bosättning**, inte av medborgarskap, och omfattar uttryckligen även återvändande svenska medborgare. Detta är studiens enskilt viktigaste attributionsfynd: på den mest centrala punkten i partiets välfärds politik valde lagstiftaren den mindre nationalitetsbundna av två utredda varianter. **BREDARE PARLAMENTARISKT STÖD**

Grunden som den ser ut i lag

Kategorierna är **formella rättsliga villkor** enligt socialförsäkringsbalken. I kraft 1 januari 2027.

Åtta bosättningsbaserade förmåner lämnas till den som bosätter sig i Sverige först efter fem års bosättning inom en ramtid om femton år, eller efter uppnått inkomstvillkor.⁴⁵ **BESLUTAD · ÄNNU INTE I KRAFT**

FEM BEGRÄNSNINGAR SOM MÅSTE SÄGAS RAKT UT

1. Den som bosatt sig i Sverige före ikraftträdandet omfattas inte; äldre bestämmelser gäller. **2.** Den infödde medborgare som blir arbetslös, sjuk eller funktionsnedsatt berörs inte av någon granskad åtgärd. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT** **3.** Ekonomiskt bistånd har inte kvalificerats; utredningens förslag om detta fullföljdes inte, och det kommunala yttersta ansvaret består. **4.** Personlig assistans är inte kvalificerad. **5.** Utredningen föreslog 0,35 inkomstbasbelopp för inkomstvillkorets andra led; den beslutade nivån blev 0,25 — en verifierad mildring i förhållande till förslaget.⁴⁶

Undantaget är verkligt men snävt

Vid synnerliga skäl får en förmån lämnas trots att kravet inte är uppfyllt. Undantaget avser enligt regeringen situationen att det **sedan tidigare finns en stark, etablerad och varaktig anknytning till Sverige** som brutits av längre tids utlandsbosättning. Bedömningen görs på objektiva grunder: tidigare bosättning, arbete eller studier under mycket lång tid, uppväxt i Sverige, nära familj permanent bosatt här, fastighet, och kvarstående regelbunden kontakt. Regeringen anger uttryckligen att **sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte ska utgöra synnerliga skäl**, eftersom sådana omständigheter saknar samband med kravets syfte.⁴⁷ **PROPOSITION BESLUTAD**

Vem bär kostnaden

Sveriges Kommuner och Regioner **avstyrker** både kvalificering till socialförsäkringen och kvalificering till ekonomiskt bistånd, och beskriver stora ekonomiska och administrativa övervältringar från stat till kommun.⁴⁸ **MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING** Regeringen räknar själv med ökat behov av ekonomiskt bistånd och redovisar intervallet 200–530 miljoner kronor. Den slutliga kommunala kostnaden är inte fastställd. **OKLART**

KAPITEL 15

Hälsa- och sjukvården

Vårdpolitiken är den mest utvecklade av partiets sektorspolitiker och den minst omdiskuterade. Den är i allt väsentligt en tillgänglighets- och rättighetspolitik.

Vad partiet lovar

Åtgärd	Innebörd	Källa
Månadsvårdgaranti	Vård garanteras inom 30 dagar; vid särskilt allvarliga diagnoser som hjärt- och kärlsjukdom eller cancer högst 14 dagar	Sjukvårdsprogrammet ⁴⁹
Patienträttsgaranti	Rätt att fritt välja vårdgivare i öppen- och slutenvård; om hemregionen inte klarar garantin ska alternativ ordnas hos annan offentlig eller privat vårdgivare; om behandling inte kan erbjudas i Sverige ska vård utomlands erbjudas utan extra kostnad	Sjukvårdsprogrammet
Patientansvarig läkare	Varje patient ska ha rätt till en namngiven ansvarig läkare; kontinuitet lagfästs	Sjukvårdsprogrammet
Vårdkedja och psykisk hälsa	Tydlig vårdkedja från första kontakt; utökad geriatrisk kompetens; palliativ vård; barn- och ungdomspsykiatri; äldres psykiska ohälsa; självmordsprevention	Regionprogrammet ⁵⁰
Tandvård	Högekostnadsskyddet ska omfatta <i>alla medborgare</i>	Valplattformen ³²
Närsjukhus	Nedläggningen av regionala närsjukhus ska upphöra	Valplattformen

Två iakttagelser förtjänar särskild uppmärksamhet. Den första är att vårdpolitiken i huvudsak är **rättighetsutvidgande**: den lovar kortare väntetider, fler valmöjligheter och starkare rättslig ställning för patienten. Den andra är formuleringen i tandvårdslöftet. Högekostnadsskyddet ska omfatta *alla medborgare* — en välfärdsutfästelse formulerad i medborgarskapstermer i stället för i bosättningstermer. Ordvalet är partiets eget och återges här ordagrant. Något förslag om att medborgarskapsvillkora tandvården finns inte i lagstiftningsmaterialet. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Genomförandeläget

Sjukvården är ett av Tidöavtalets samarbetsprojekt, och regeringens egen redovisning omfattar bland annat språkkrav för personal i äldreomsorgen.⁵¹ **TIDÖPOLITIK** Något genomfört lagförslag om månadsvårdgaranti eller patienträttsgaranti har inte identifierats i det granskade materialet.

INGEN VERIFIERAD EFFEKT

SAMVERKAN MED ÖVRIGA PORTFÖLJER

Vårdlöftena riktar sig till den etablerade befolkningen och innehåller inga kvalificeringsvillkor. Vårdens tillgänglighet berörs inte av kvalificeringen till socialförsäkringen, som avser kontantförmåner och inte vårdens utförande. Den som väntar på förmåner väntar alltså inte på vård.

INGEN VERIFIERAD EFFEKT

KAPITEL 16

Funktionsnedsättning, sjukdom och LSS

Här möts två delar av modellen som drar åt olika håll: statens uttalade kärnuppgift att omhänderta svaga och utsatta, och kvalificeringens krav på tid eller arbetsinkomst.

Fyra av de åtta kvalificerade förmånerna rör funktionsnedsättning, sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga: omvårdnadsbidrag, garantiersättning inom sjuk- och aktivitetssersättning, merkostnadsersättning och bostadstillägg.⁴⁵ Utredningen konstaterar själv att den som har svårt att arbeta till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning kan sakna möjlighet att genom arbete uppnå *snabbare* kvalificering.⁵²

Den snabba vägen är alltså otillgänglig just för dem som är mest beroende av de spärrade förmånerna. Bosättningsvägen står däremot öppen, och väntetiden är inte permanent. Att sjukdom, funktionsnedsättning och ålder uttryckligen *inte* utgör synnerliga skäl innebär samtidigt att undantagsventilen inte kan användas för att förkorta väntan på just dessa grunder.⁴⁷

VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

RF 2 kap. 12 § innehåller inget uttryckligt diskrimineringsförbud på denna grund. Skillnaden är formellt konstruerad genom bosättningstid och inkomst, inte genom diagnos. Tillämpningen kan ändå begränsas av andra svenska, unionsrättsliga och internationella regler.

Assistansen: en kedja i klartext

Utredningen föreslog att även assistansersättning skulle kvalificeras. Regeringen instämde i förslagen *med undantag för assistansersättningen* — inte principiellt, utan därför att ansvaret då skulle övergå till kommunen under kvalificeringstiden och kravet i praktiken sakna verkan. I samma proposition anges avsikten att utreda frågan vidare ”i syfte att assistansen ska begränsas för vissa personer som kommer till Sverige”.⁵³ Ett kommittédirektiv beslutades kort därefter.⁵⁴ KOMMITTÉDIREKTIV Personlig assistans är alltså i dag inte kvalificerad. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Regionprogrammet innehåller ett eget avsnitt om funktionsnedsättningar och funktionsvariationer,⁵⁰ och principprogrammet räknar omhändertagandet av svaga och utsatta till statens kärnuppgifter.¹² Spänningen mellan denna doktrin och kvalificeringens konstruktion behandlas som en av modellens centrala motsägelser i kapitel 40.

KAPITEL 17

Barn och socialt skydd

Barnet provas i regel inte självt — det ärver hushållets läge. Barnbidrag, flerbarnstillägg, bostadsbidrag och föräldrapenning på grund- och lägstanivå ligger innanför kvalificeringsgrinden. Om endast en av två vårdnadshavare uppfyller kravet utges barnbidraget till den föräldern.⁵⁵ Ett barn kan alltså vara svensk medborgare medan hushållet väntar. Detta är en materiell hushållsföljd, inte en försämrad rättslig ställning för barnet. VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

Skolplikten och rätten till utbildning är inte villkorade. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT** Ekonomiskt bistånd kvarstår som yttersta skyddsnät.

På medborgarskapets område föreslås att barn under arton år får fråntas medborgarskapet när en förälders återkallas på grund av oriktiga uppgifter, med uttryckliga skydd: inte om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap, aldrig om statslöshet skulle uppstå, och barnets bästa ska alltid beaktas.²⁵ Rädda Barnen invänder att barnkonventionen kräver att barnets bästa beaktas *i första hand*, inte enbart beaktas.⁵⁶ MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING Barnet är inte rättsligt skyldigt till föräldrarnas handlande; följden är härledd.

KAPITEL 18

Ålderdom och äldreomsorg

Äldrepolitiken är dubbel. Å ena sidan lovar valplattformen stärkt ekonomi för äldre och ett värdigt och tryggt åldrande, och principprogrammet anger att äldre inom omsorgen ska erbjudas meningsfulla aktiviteter och social samvaro, att individuella önskemål ska respekteras, och att kommunens eller regionens ekonomi inte får avgöra vilken kvalitet äldre, svaga och sjuka får.⁵⁷ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Å andra sidan ligger äldreomsörjningsstöd och bostadstillägg innanför kvalificeringsgrinden.⁴⁵ Eftersom grinden utlöses av bosättning och inte av medborgarskap träffar den även **återvändande svenska pensionärer**. Just denna grupp är emellertid undantagets huvudsakliga målgrupp — förutsatt att den bevarade anknytningen kan visas.⁴⁷

För den äldre icke-medborgaren finns lättnader i medborgarskapslagen: kunskapskravet gäller inte den som fyllt 67 år, och försörjningskravet efterges för den som har rätt till inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreomsörjningsstöd.⁵⁸ **GÄLLANDE RÄTT**

Partiets eget dokument innehåller en beräkning av att dess förslag skulle minska utgifterna för garantipensionen med cirka 400 miljoner kronor per år.³⁷ Den beräkningen avser partiets egen medborgarskapsbaserade modell, inte den beslutade bosättningsbaserade, och kan därför inte användas som uppskattning av den gällande reformens effekt. **OKLART**

DEL VI

Kvinnor, kön och familj

Partiets kvinnopolitik är mer omfattande än hedersfrågor och migration. Denna del behandlar den på egna meriter, och prövar därefter vad modellen som helhet gör med kvinnor i tretton olika livssituationer.

19. Den uttalade kvinnopolitiken · 20. Familj, reproduktion och beroende · 21. Tretton kvinnopositioner

KAPITEL 19

Den uttalade kvinnopolitiken

SD-Kvinnors program från 2020 är korpusens enda samlade kvinnopolitiska dokument. Det anger själv att det är en första del i ett pågående arbete. Dess tyngdpunkt ligger på kvinnors hälsa och på trygghet — inte på migration.

Kvinnors hälsa

Programmet öppnar sitt vårdavsnitt med vårdens bemötande. Det redovisar en studie från 2016 vid ett sjukhus i Västra Götalandsregionen där 700 patienter intervjuades, och anför att kvinnor måste rapportera svårare smärta, kraftigare illamående och ett större psykiskt lidande än män för att detta skulle skrivas in i patientjournalen; kvinnor behövde skatta sin psykiska ohälsa över sex på en tiogradig skala för att den skulle dokumenteras.⁵⁹ **EXPLICIT SD-POLITIK**

Fråga	Programmets beskrivning och krav	Senare bekräftelse
Förlossningsskador	Skador som medför smärta, läckage av urin och avföring och avslitna muskler; kvinnor vittnar om att inte kunna sitta, bära sitt barn eller ha sex. Rektusdiastas efter graviditet uppmärksammas särskilt	Ej återfunnen i valplattform 2026
Endometrios	Det tar i genomsnitt sju till åtta år innan diagnos ställs, och kvinnan har dessförinnan ofta fått felaktiga diagnoser som urinvägsinfektion. Kräver bättre kunskap hos allmänläkare och ökad remittering till kvinnokliniker	Ej återfunnen
PCOS	Egen rubrik i programmet	Ej återfunnen
Psykisk hälsa	Egen rubrik	Delvis, via vårdlöften
Könsdysfori	Programmet är kritiskt: antalet unga som önskar könsbyte anges ha ökat explosionsartat, behandlingsmetoderna anges sakna vetenskaplig evidens och beprövad erfarenhet, och många unga patienter anges ha neuropsykiatriska tillstånd	Ej återfunnen i valplattformen
Abort	Egen rubrik	Aborträtten grundlagsfästs i vilande grundlagsändring ²¹

Trygghet, brott och skola

Programmet kräver att personal som arbetar med eller nära barn kontinuerligt lämnar in belastningsregisterutdrag vid anställning, att den som döms för sexualbrott mot barn ska erbjudas hormonbehandling som minskar testosteronnivån, och att uppgifter om barnpornografibrott och grovt sexuellt utnyttjande av barn ska stanna kvar i belastningsregistret betydligt längre — i de allvarligaste fallen så länge förövaren är i arbetsför ålder. Preskriptionstiden för vissa brott ska slopas.⁶⁰

EXPLICIT SD-POLITIK

I skolavsnittet anges att elever utsätts för mobbning, våld, hot och trakasserier, och att detta uttryckligen även omfattar elever med svenskt ursprung som mobbas för att de är svenska — en grupp programmet menar att medier ofta utelämnar.⁶¹

Djurskydd och livsmedel

En femtedel av programmet ägnas åt djur- och naturvård: förbud mot import av halal- och kosherslaktat kött med motiveringen att djuren slaktas och avblodas utan bedövning, skärpt straff för grovt djurplågeri, en djurskyddsbalk, krav på daglig utevistelse med rörelsefrihet för hästar, bättre bedövningsmetoder för grisar inför slakt, samt att lokal- och närproducerad mat gynnar bönderna och höjer Sveriges självförsörjningsgrad.⁴³

VAD PROGRAMMET INTE BEHANDLAR

Programmet innehåller ett avsnitt om arbetsförhållanden inom vården, men **ingen systematisk behandling av löneläget i kvinnodominerade yrken och inget pensionsavsnitt**. Kvinnors pensioner — en av de mest väldokumenterade ojämlikheterna i svensk välfärd — saknas alltså i partiets enda samlade kvinnopolitiska dokument. Studien noterar detta som en frånvaro i källan, inte som ett ställningstagande. OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

Vid en jämförelse med valplattformen 2026 är bilden att **trygghetsspåret har förts vidare** — där finns ett eget avsnitt om kvinnors trygghet och rättigheter — medan **hälsospåret inte återkommer** i den senare plattformens formuleringar. Det innebär inte att kraven övergivits; det innebär att de inte upprepats i det senaste dokumentet. OKLART

KAPITEL 20

Familj, reproduktion och beroende

Familjen beskrivs som samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap med omhändertagande, kulturförmedlande och fostrande roll. Politikens uppgift anges vara att stötta familjerna utan att inkräkta på deras handlingsfrihet, men också att skapa starka skyddsnät och rycka ut till barnens stöd när föräldrarna sviker eller familjen faller sönder. Barnets bästa ska beaktas i alla situationer inom familjepolitikens område, och kärnfamiljen anges vara den samlevnadsform som oftast har bäst förutsättningar.⁶² **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

På jämställdhetsområdet förespråkas **formell** jämställdhet där varken kvinnor eller män särbehandlas på grund av kön. Om detta leder till att män och kvinnor inte gör allting i samma utsträckning betraktas det inte som problematiskt. Sexuell läggning beskrivs som en medfödd egenskap, och partiet motsätter sig läror som hävdar att den enbart är en social konstruktion; frågan om vigselakten överlämnas till de religiösa församlingarna själva.⁶³

Operativt följer av detta motståndet mot kvoterad föräldraledighet: familjen ska själv fördela dagarna.³²

SD-VALFÖRSLAG**Beroendets mekanik**

Regeringen har själv beräknat könseffekterna av kvalificeringsreformen. Förslagen innebär att kvinnors inkomster minskar mer än mäns; omkring **22 500 kvinnor** och **11 500 män** beräknas få sin individuella disponibla inkomst förändrad, och den ekonomiska jämställdheten minskar, i synnerhet för personer från tredjeland. Sett till hela befolkningen är förändringen marginell: 0,02 procent för kvinnor och 0,01 procent för män.⁶⁴ **MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING BESLUTAD**

Tre mekanismer verkar tillsammans. Barnbidraget utges till den kvalificerade föräldern när endast en av två uppfyller kravet. Rätten till förkortad arbetstid är kopplad till omvårdnadsbidrag, vilket enligt flera remissinstanser försvårar för nyanlända föräldrar till barn med funktionsnedsättning att kombinera arbete och omsorg.⁵⁵ Obetald omsorg bärs i praktiken oftare av kvinnor, vilket gör inkomstvägen svårare att nå.

Beroende och skydd

Ett anknytningsbaserat uppehållstillstånd är knutet till relationen, och skärpta försörjningskrav föreslås utvidgas till ansökan om fortsatt tillstånd.³⁰ **PROPOSITION** Samtidigt finns etablerade vägar till fortsatt tillstånd när förhållandet upphört: särskild anknytning till Sverige, att förhållandet upphört främst på grund av att personen eller dess barn utsatts för våld eller annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller andra starka skäl. Den som åberopar våld ska göra det sannolikt.⁶⁵ **GÄLLANDE RÄTT**

Skyddsvägen upphäver inte beroenderisken, och beroenderisken upphäver inte skyddsvägen. Båda är verkliga, och en rättvisande framställning måste redovisa dem samtidigt.

KAPITEL 21

Tretton kvinnopositioner

”Kvinnor” är inte ett politiskt subjekt i den här modellen. Utfallet skiljer sig mer mellan kvinnor än mellan kvinnor och män.

Position	Vad modellen gör	Tyngsta mekanism
Etablerad svensk kvinna	Ingen granskad medlemskaps- eller kvalificeringsåtgärd försvagar hennes redan säkra rättsliga ställning. Hon berörs samtidigt av vård-, familje-, trygghets-, pensions- och reproduktionspolitiken som samhällsmedlem	Övergångsbestämmelsen
Återvändande svensk kvinna	Innanför kvalificeringsgrunden vid återflytt; undantaget kräver visad bevarad anknytning	5 kap. 11 a och 19 §§ SFB
Kvinna med dubbelt medborgarskap	Enda skillnaden är exponering för föreslaget fråntagande	Vilande grundlagsändring
Förvärvsarbetande migrantkvinna	Kan nå inkomstvillkoret; saknar rösträtt i riksdagsval	5 kap. 11 c § SFB
Arbetslös migrantkvinna	Försörjningsstöd över sex månader hindrar försörjningskravet för medborgarskap	11 b § medborgarskapslagen
Kvinna i subventionerad anställning	Arbetar, men inkomsten räknas inte för medborgarskap	11 b § andra stycket
Kvinna med funktionsnedsättning	Inkomstvägen otillgänglig; bosättningsvägen öppen; sjukdom och funktionsnedsättning är inte synnerliga skäl	SFB jämförd med prop. s. 57
Ensamstående mor	Saknar kvalificerad medförälder att falla tillbaka på när barnbidraget knyts till den kvalificerade föräldern	Prop. 2025/26:136 s. 36
Anknytningsberoende partner	Upphållet knutet till relationen; skärpta försörjningskrav föreslås	5 kap. UtIL; prop. 301
Kvinna som lämnar en relation	Skyddsväg finns vid våld, särskild anknytning eller andra starka skäl; våldet ska göras sannolikt	5 kap. 16 § tredje stycket UtIL
Mor till barn med funktionsnedsättning	Förkortad arbetstid kopplad till omvårdnadsbidrag, som ligger innanför grunden	Prop. 2025/26:136 s. 39
Låginkomsttagande äldre kvinna	Äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg innanför grunden; kunskapskravet efterges vid 67 år	5 kap. 11 g § SFB; 11 § medborgarskapslagen
Nyinflyttad kvinna	Bär flest villkor samtidigt; ingår i den grupp där regeringen räknar med minskad ekonomisk jämställdhet	Prop. 2025/26:136 s. 68–71

Skyddet mot hedersrelaterat våld och sexualbrott, som partiet framhåller starkast, riktar sig i betydande utsträckning till samma kvinnor som bär flest villkor. Att båda sakerna är sanna samtidigt är inte en motsägelser i logisk mening, men det är en spänning som modellen inte upplöser.

MORALISK ELLER POLITISK BEDÖMNING

DEL VII

Skola, barndom och formering

Var staten ska forma den blivande medborgaren, och var den uttryckligen avstår.

22. Skolan och kunskapen · 23. Barndomen och den blivande medborgaren · 24. Kulturkanon och det offentliga minnet

KAPITEL 22

Skolan och kunskapen

Principprogrammet förespråkar att **staten återtar huvudmannaskapet för skolan**, framför allt för att garantera en likvärdig skolgång, samtidigt som pedagogisk valfrihet betonas: elever och föräldrar ska ha goda möjligheter att välja skola och skolförhållanden. Friskolor ska fungera som ett komplement för att öka utbud och valfrihet och sätta press på den offentliga skolan — men andelen friskolor får inte bli så stor att kvaliteten i den kommunala skolan blir lidande. Mobbning, sexuella trakasserier och utanförskap ska motverkas på samma sätt som på alla andra arbetsplatser, och trygghet och studiero för skötsamma elever betonas.⁶⁶ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Detta är en förstatligandeposition förenad med bevarad valfrihet — en kombination som skiljer sig från både den traditionella höger- och den traditionella vänsterns skolpolitik och som är svår att placera på en enkel skala.

Valplattformen tillför en ordningsdimension: ordning och reda i skolan.³² SD-Kvinnors program tillför trygghetsdimensionen och kravet att skolväsendet inte ska se mellan fingrarna av rädsla för att uppfattas som fientligt.⁶¹

KÄLLGAP: SKOLPOLITISKT PROGRAM

Korpusen innehåller inget skolpolitiskt inriktningsprogram. Frågor om betygssystem, läroplaner, lärarutbildning, särskilt stöd, anpassad grundskola och skolsegregation kan därför inte redovisas som partiposition. OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

KAPITEL 23

Barndomen och den blivande medborgaren

Barnet framträder i modellen i tre roller samtidigt: som skyddsobjekt, som familjens ansvar och som nationens framtida medlem. Skyddsdimensionen är stark och konkret — belastningsregisterkontroller, förlängd registerhållning för brott mot barn, slopad preskription i vissa fall, samt statens uttalade skyldighet att rycka ut när föräldrarna sviker.⁶⁰⁶²

Familjedimensionen innebär att politiken ska stötta utan att inkräkta på familjens handlingsfrihet. Den nationella dimensionen framträder i kulturkanons skolgenomförande, i språkraven och i medborgarskapets kunskapskrav.

Där de tre rollerna möts uppstår modellens svåraste barnfråga: barnet provas inte självt, men bär hushållets materiella villkor, och kan i ett utredningsförslag träffas av en härledd följd av en förälders handlande.²⁵ Studien konstaterar att detta inte gör barnet rättsligt skyldigt, och att förslaget innehåller uttryckliga skydd — men att den härledda konstruktionen står i spänning mot doktrinen egen betoning av individuellt ansvar. VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

KAPITEL 24

Kulturkanon och det offentliga minnet

Från utredningsförslag till myndighetsuppdrag och budgetpost — men utan någon rättslig följd för den som inte bryr sig om kanon.

En statlig kommitté har valt ut 100 verk som satt varaktig prägel på det svenska samhället; ett kriterium var att verken skulle vara minst 50 år gamla. En stiftelse föreslås förvalta kanon, med utvärdering efter tio år.⁶⁷ **UTREDNINGSFÖRSLAG** Någon proposition finns inte.

Genomförandet har däremot börjat genom två myndighetsuppdrag. Riksantikvarieämbetet ska utveckla och tillhandahålla en digital plattform som förmedlar kanon till allmänheten. Skolverket ska föreslå hur kanon kan införas i relevanta delar av skolans styrdokument och ta fram stöd för hur den kan användas i undervisningen, med redovisning senast den 31 maj 2027; uppdraget ligger i myndighetens regleringsbrev, och regeringen anger att det **bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Sverigedemokraterna**.⁶⁸ **MYNDIGHETSUPPDRAG** I vårändringsbudgeten ökas Riksantikvarieämbetets anslag med 1 000 000 kronor, finansierat genom en lika stor minskning av anslaget för bidrag till allmän kulturverksamhet.³⁶ **BUDGETBESLUT**

VAD SOM INTE FÖLJER AV KANON

Ingen rättslig sanktion är kopplad till att avvisa kanon. Ingen koppling finns till förmånsrätt. Inget dokument knyter kanon till medborgarskapsbeslut eller till medborgarskapsprovet.

INGEN VERIFIERAD EFFEKT Icke-kanonisk kultur begränsas inte.

Twisten är verklig men annorlunda än den ofta framställs. Kommittén väljer stiftelseformen just för att skydda kanon från kortsiktiga politiska beslut, medan Kungliga biblioteket invänder att den föreslagna förvaltningen riskerar principen om armlängds avstånd och Göteborgs universitet varnar för en nostalgisk och endimensionell bild av svensk kultur.⁶⁹ **MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING** Frågan gäller alltså inte förbud utan vem som ska ha tolkningsföreträde över det gemensamma kulturarvet, och med vilken armlängds avstånd.

PARTIETS EGEN PRINCIP TALAR MOT DEN STATLIGA STYRNINGEN

Invändningen om armlängds avstånd kommer inte enbart utifrån. Sverigedemokraternas eget regionpolitiska program slår fast att partiet värnar ett fritt konst- och kulturliv, att konstens och kulturens frihet är oerhört viktig i ett demokratiskt samhälle och att **principen om armlängds avstånd därmed är central**.⁹² **EXPLICIT SD-POLITIK** Kritiken mot kanons förvaltningsform träffar alltså en princip partiet självt uttryckligen omfattar. Det är en inre spänning i partiets dokumentation, inte enbart en konflikt mellan partiet och kulturinstitutionerna.

DEL VIII

Brott, polis och kontroll

Partiets mest prioriterade område, och det där avvägningen mellan trygghet och integritet redovisas öppet av partiet självt.

25. Brottsdiagnos och straffilosofi · 26. Polis och allmän ordning · 27. Administrativ kontroll ochandel

KAPITEL 25

Brottsdiagnos och straffilosofi

Straffilosofin vilar på fri vilja och offerperspektiv. Principprogrammet anger att brottsoffers och potentiella brottsoffers intressen i alla lägen måste sättas framför brottslingars, att straff ska stå i rimlig proportion till brottet och ge offren upprättelse, och att varje individ har en fri vilja och därför bär det primära ansvaret för sina handlingar.⁷⁰ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Det kriminalpolitiska programmet placerar dock trygghetsarbetet i en social ram som ofta förbises: en förutsättning för ett tryggt samhälle anges vara **en stark välfärd med välfungerande familjer och institutioner**, och en trygg uppväxt för barn och ett omhändertagande av samhällets svaga grupper beskrivs som central politik för ett tryggare Sverige.² Brottspolitiken är alltså i partiets egen framställning inte enbart repressiv.

Det förebyggande arbetet konkretiseras i samhällsplaneringen: miljöer som skapar otrygghet eller underlättar brott ska förändras, barn- och familjeperspektivet ska vara genomgående, grönytor ska vara en självklar del av stadsbilden, och god belysning framhålls som en åtgärd som både ökar upplevd trygghet och ger faktiska möjligheter att upptäcka hot.² Samma skrivning återkommer nästan ordagrant i principprogrammets avsnitt om samhällsbyggnad.⁷¹

Inkapacitering som bärande princip

Åtgärdspaketet formulerar en tydligare linje än inriktningsprogrammen. Kriminalpolitiken ska enligt det utformas efter ambitionen att skydda samhället från människor som utgör en fara, och **långt fler kriminella behöver för lång tid inkapaciteras genom frihetsberövande straff**. Frihetsberövande ska alltid komma i fråga vid våld mot blåljuspersonal, gängkriminalitet och angrepp mot demokratiska fri- och rättigheter. Kapacitetskraven anges konkret: kraftigt utökat antal häktesplatser med normen att den som gripits för allvarligt brott ska sitta häktad fram till verkställighet, samt fördubblade anstaltsplatser.⁷³ **EXPLICIT SD-POLITIK**

Där ligger också förslaget att utreda **upphävt medborgarskap för den som utgör ett hot mot det svenska samhället**, med terrorism som angiven förlaga.⁷³ Det är vidare än den vilande grundlagsändringen, som endast når oriktiga uppgifter och brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen, och som dessutom förutsätter ett andra medborgarskap. **VILANDE GRUNDLAGSÄNDRING** mot **EXPLICIT SD-POLITIK**

En tredje del riktar sig mot **föräldrar och anknytningspersoner** genom indragna sociala rättigheter, uppehållstillstånd eller möjlighet att få svenskt medborgarskap, med motiveringen att barn i vissa miljöer fostras i distans till samhällets institutioner.⁷³ Konstruktionen — att rättsverkningar för en vuxen knyts till en annan persons handlande — är den samma som studien behandlar i fråga om barns härledda medborgarskap i kapitel 17 och 23. Inget av detta är genomfört. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

KAPITEL 26

Polis och allmän ordning

Polisprogrammet är från **2018** och är därmed korpusens äldsta sektorsprogram. Dess ställning i förhållande till senare dokument har inte kunnat fastställas, och innehållet redovisas därför med den reservationen. OKLART

Programmet behandlar Polismyndighetens budget, organisation och utbildning. Bland ståndpunkterna finns att polisutbildningen ska vara högkvalitativ men inte en högskoleutbildning, att antagningskraven ska höjas, att positiv särbehandling och kvotering ska slopas, att större fokus ska läggas på praktiska ämnen, samt att polislönerna ska höjas och arbetsvillkoren förbättras.⁷² **EXPLICIT SD-POLITIK**

Det kriminalpolitiska programmet tillför professionsdimensionen: alla anställda ska behandlas och bedömas lika oavsett kön eller etnisk bakgrund, objektiva kvalifikationer ska i första hand avgöra lämplighet, de fysiska antagningskraven ska motsvara arbetsuppgifterna, och **uniformen ska vara fri från religiösa och politiska markörer**. Poliskåren ska vara närvarande i hela landet, med öppna polisstationer även på sommaren och korta inställelsetider.²

Valplattformen för 2026 lyfter fram närvarande polis, jakt på gängen och ett starkt totalförsvär.³²

Befogenheter, taktik och undantagslagstiftning

Åtgärdspaketet efter påskhändelserna 2025 är korpusens mest långtgående dokument om polisiära befogenheter, och det är i sin helhet **förslag**.⁷³ **EXPLICIT SD-POLITIK** Fyra punkter är analytiskt tunga.

Polistaktiken ska läggas om. Den särskilda polistaktiken beskrivs som konfliktreducerande, och partiet vill i stället att polisen ska utveckla taktiker som utgår från att ta och behålla kontrollen och nedkämpa allvarliga angrepp. **Undantagslagstiftning ska utredas**, innefattande utgångsförbud, visitations- och identifikationsplikt, förenklade regler om husrannsakan och rörelsebegränsningar under en avgränsad tid och i ett avgränsat område. **Teknisk kartläggning** genom artificiell intelligens, drönare, utökad datainhämtning och kameror ska användas för att identifiera individer i vad dokumentet kallar problemområden. Därtill ska rättsväsendets kapacitet byggas ut i hela kedjan.

VAD SOM SKILJER FÖRSLAG FRÅN GÄLLANDE RÄTT HÄR

Ingen av dessa punkter är genomförd i det granskade materialet. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT** De är ändå betydelsefulla för studiens fråga, eftersom de visar var partiets egen gräns går mellan trygghet och rörelsefrihet: utgångsförbud, identifikationsplikt och områdesvis kartläggning är åtgärder som träffar alla som befinner sig i ett område, inte endast den misstänkte. Partiet redovisar avvägningen öppet, på samma sätt som i fråga om kameraövervakning i kapitel 5. **MORALISK ELLER POLITISK BEDÖMNING**

KAPITEL 27

Administrativ kontroll ochandel

Modellens frihetslöfte gäller den etablerade medlemmen. För den som söker sig in byggs dokumentation, prövning och verifiering ut. Båda sakerna är belagda.

Vandelsbegreppet

Vandel har fått en legaldefinition i utlänningslagen och omfattar bland annat efterlevnad av i Sverige verkställbara avgöranden och beslut av domstolar och myndigheter.⁷⁴ **GÄLLANDE RÄTT** Obetalda skulder kan utgöra en vandelsbrist, men förarbetena är uttryckliga om gränsen: tillfälligt eller enstaka ekonomiskt trångmål utgör inte brist i vandeln, och det som provas är en tydlig ovilja att göra rätt för sig. Skuldernas antal, omfattning och ålder samt de ansträngningar som gjorts för att reglera dem ska vägas in; omfattande skuldsättning utan förväntade ansträngningar utgör typiskt sett en relativt tungt vägande brist.⁷⁵

Äldre förhållanden kan inte ensamma ligga till grund för en ny åtgärd, men får vägas in när en ny brist inträffat efter ikraftträdandet, och äldre omständigheter tillmäts minskande vikt över tid. Detta är en administrativ bedömning, inte ett straff, och beskrivs inte som retroaktiv bestraffning i denna studie.

Biometri och registeråtkomst

I ärenden enligt angivna paragrafer i medborgarskapslagen får den prövande myndigheten fotografera en utlänning som har uppehållstillstånd och, om han eller hon har fyllt **sex år**, ta fingeravtryck för kontroll av identiteten. Fotografier och fingeravtryck får även användas för kontroll av kraven på skötsamt och hederligt levnadssätt. Material som tagits fram i samband med en kontroll ska **omedelbart förstöras efter kontrollen**, utom sådant som inte motsvarar sparade uppgifter.⁷⁶ **GÄLLANDE RÄTT**

Migrationsverket får genom ett **lagstadgat undantag från angivna sekretesskydd** ta del av uppgifter i polisens biometriregister över misstänkta, dömda och spår, för kontroll av uppgifter som tagits enligt utlänningslagen eller medborgarskapslagen.⁷⁷

Detta är en avgränsad kontroll i angivna ärenden, med raderingsregel. Det är inte löpande övervakning av invandrare, och beskrivs inte så här. Samtidigt är det en verklig utvidgning: identitetskontrollen i medborgarskapsärenden är numera kopplad till brottsbekämpningens infrastruktur, och biometri får användas för att pröva ett skötsamhetsrekvisit.

SPÄNNINGEN, PRÖVAD

Verifierad mekanism: mer dokumentation, fler kontrollmoment och registeråtkomst för den som söker medborgarskap eller uppehållstillstånd. **Verifierad motvikt:** raderingsregel, avgränsade ärendetyper, legaldefinieradandel med uttryckliga undantag, samt domstolsprövning. **Obevisat:** att kontrollen skulle omfatta alla invandrare löpande, eller att den skulle sakna förutsebarhet. **Slutsats:** vägen till säkert medlemskap har blivit mer kontrollintensiv, medan det etablerade medlemskapet inte har det. **VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION**

DEL IX

Kultur, religion och medier

Var staten ska verka kulturellt, var den ska hålla armlängds avstånd —
och ett område där korpusen tiger helt.

28. Den svenska offentliga kulturen · 29. Religion · 30. Medier, debatt och civilsamhälle

KAPITEL 28

Den svenska offentliga kulturen

Kultur definieras i principprogrammet som levnadssättet som förenar ett samhälle: språk, beteendemönster, seder och högtider, institutioner, konst och musik, klädsel, religion, ritualer, lekar, värderingar och normer. Programmet erkänner uttryckligen att den nationella kulturen *inte är statisk* utan förändras över tid, men anför att djupgående förändringar oftast sker mycket långsamt och utifrån en redan befintlig särart.⁷⁸ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Kopplingen till välfärden görs direkt: en solidariskt finansierad välfärdsmodell anges förutsätta identifikation och en stark känsla av gemenskap.⁷⁹ Detta är den led i doktrinen som binder samman kulturpolitik och socialförsäkring, och som gör kulturfrågor till välfärdsfrågor i modellens egen logik.

Programmet tar samtidigt avstånd från **både kulturimperialism och kulturrelativism**. Världens olika kulturer beskrivs som mänsklighetens gemensamma arv som bör erkännas och skyddas till allas gagn, och partiet anger att ingen nation eller stat har moralisk rätt att påtvinga andra sin kultur — med undantag för stöd till inhemsk opposition som verkar mot aspekter som står i direkt strid med demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter.⁷⁹

Regionprogrammet utvecklar en praktisk kulturpolitik som sällan uppmärksammas: regionerna bör i högre utsträckning stärka och synliggöra nationella och regionala traditioner, högtider, seder och bruk genom offentliga firanden, kulturarvsdagar och festivaler, och höja stödet till föreningar som arbetar med äldre dialekter, danser, hantverks- och mattraditioner, musik, naturkunskap, myter och folksagor.⁹² Samma program lyfter fram konst och kultur i vård och omsorg som förebyggande insats mot psykisk ohälsa. **EXPLICIT SD-POLITIK**

Valplattformen konkretiserar med krav på stärkt ställning för svenska språket, att svenska produkter ska premieras och att svenskfientlighet ska motverkas.³² **SD-VALFÖRSLAG** Assimileringsidealet formuleras där som att invånarna i partiets framtida Sverige ska vara ”svenskar som har bott i Sverige i generationer såväl som människor som har valt att flytta till vårt land, anpassat sig och så småningom uppgått i vår nation”.⁸⁰

KAPITEL 29

Religion

Partiet beskriver sig som icke-konfessionellt och betraktar religionsfriheten som en naturlig del av det demokratiska samhället. Friheten definieras som individens rätt att fritt tro utan att drabbas av negativ särbehandling eller förföljelse. När det gäller *utövandet* anges tydliga begränsningar: religionsfrihet innebär inte någon absolut rätt att säga eller göra vad man vill i en religions namn, religiösa och icke-religiösa medborgare ska lyda under samma lagar, religiös tillhörighet ska inte utgöra grund för positiv särbehandling, och religioner som gör anspråk på samhällsinflytande måste få diskuteras och kritiseras.

⁸¹ **EXPLICIT SD-DOKTRIN** Det kristna kulturarvet beskrivs som en viktig nyckel till att förstå landets historia, kultur och samtid.⁷⁸

Valplattformen skärper tonen mot islamism och anger att moskéer där islamistiska värderingar, antisemitism eller terrorromantik predikas ska rivas.³² **SD-VALFÖRSLAG** Något rättsligt instrument med den innebörden finns inte i materialet. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT** Den vilande grundlagsändringen om föreningsfriheten når endast sammanslutningar som ägnar sig åt allvarlig brottslighet för ekonomisk vinning eller annan otillbörlig fördel — inte religiösa samfund som sådana.

SD-Kvinnors krav på förbud mot import av halal- och kosherslaktat kött är formulerat som en djurskyddsfråga, med argumentet att slakt utan bedövning innebär plåga.⁴³ Att åtgärden träffar två religiösa grupperns rituella slakt är en följd som programmet inte problematiserar.

KÄLLGAP: TROSSAMFUNDENS VILLKOR

Villkoren för statligt stöd till trossamfund behandlas inte i det granskade materialet, varken i partidokument eller i lagstiftningsmaterial. Frågan om utländsk finansiering av religiösa samfund kan därför inte redovisas som en verifierad ståndpunkt. **OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG**

KAPITEL 30

Medier, debatt och civilsamhälle

KÄLLGAP: MEDIER OCH PUBLIC SERVICE

Korpusen innehåller **inget sverigedemokratiskt dokument om medier, public service, presstöd eller mediemångfald**. Detta är studiens största enskilda täckningsbrist. Eftersom en av modellens återkommande teser gäller elitdistans och offentlig opinionsbildning är frånvaron analytiskt besvärande. Studien tolkar inte tystnaden som frånvaro av politik och avstår från att rekonstruera en ståndpunkt ur enstaka formuleringar. OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

Det som däremot går att belägga är civilsamhällets ställning i doktrinen. Den ideella sektorn beskrivs som en tredje betydelsefull sfär vid sidan av näringslivet och den offentliga sektorn. Enskildas frivilliginsatser och de ideella föreningarnas, idrottslivets och de religiösa församlingarnas arbete anges stärka det sociala kapitalet och ha stor betydelse för kulturarvets bevarande, kunskapsutvecklingen, folkhälsan och demokratin. Starka lokalsamhällen och en levande hembygd präglad av medborgaranda framhålls som en viktig faktor i byggandet av det goda samhället.⁸² **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Det är en klassiskt konservativ civilsamhällessyn: föreningslivet som samhällsbärande institution snarare än som opinionsbildande motmakt. Vad som skulle hända med statliga bidrag till organisationer vars verksamhet partiet ogillar går inte att avgöra av materialet. OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

DEL X

Kommuner, regioner och territorium

Modellens tyngsta praktiska spänning: kommunalt självstyre i doktrinen, nationell likvärdighet i löftena, och kostnadsövertäring i genomförandet.

31. Kommunerna · 32. Regionerna och vårdens styrning · 33. Boende, segregation och bosättning · 34. Landsbygden, jordbruket och maten

KAPITEL 31

Kommunerna

Principprogrammet anger att den offentliga sektorn bör vara uppdelad på tre skattenivåer — stat, sekundärkommuner och primärkommuner — och betraktar det kommunala självbestämmandet som en central del av demokratin. Samtidigt anges att kommunernas naturliga intresse av egna lösningar ständigt måste balanseras mot principen att alla svenska medborgare ska ha rätt till en **likvärdig välfärd och samhällsservice**, och att den kommunala finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan stat och kommun.⁸³ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Det kommunpolitiska programmet från 2022 utvecklar detta. Kommunalskatten anges vara kommunens huvudsakliga inkomstkälla, och **skattehöjningar får aldrig användas för att kortsiktigt lösa strukturella problem**; välfärden ska vara solidariskt finansierad. Samtidigt anges att ekonomiska skillnader mellan samhällsgrupper inte helt går att sudda ut via skattepolitik — i stället måste utbildning och arbete löna sig. Programmet slår också fast att **offentligt ägande är viktigt för infrastruktur och de mest grundläggande verksamheterna**, och att kommunen därför har behov av att äga och driva verksamhet.⁹¹ **EXPLICIT SD-POLITIK** Det är en position som talar emot tesen att modellen skulle syfta till marknadsöppning av välfärden. Ingen granskad åtgärd innebär privatisering eller marknadsöppning av välfärdens utförande. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT**

Vidare behandlas näringslivets villkor, hänsyn till lokalt näringsliv vid upphandling, stöd till socialt företagande, samt vägnät och kollektivtrafik som ska binda samman alla orter i kommunen och hålla god kvalitet i hela kommunen under hela året.⁹¹

Kostnadsövervältringen

Här möter doktrinen sitt tydligaste praktiska problem. Sveriges Kommuner och Regioner avstyrker både kvalificering till socialförsäkringen och kvalificering till ekonomiskt bistånd och beskriver stora ekonomiska och administrativa övervältringar från stat till kommun.⁴⁸ Regeringen räknar själv med att behovet av ekonomiskt bistånd ökar med cirka 200 miljoner kronor vid oförändrad ansökningsbenägenhet och upp till cirka 530 miljoner kronor som övre beräkning, samt att cirka 2 000 fler hushåll kan komma att ansöka.³⁵ **BESLUTAD**

Att finansieringsprincipen anges som grundläggande i doktrinen, samtidigt som en statlig reform förskjuter kostnad till kommunerna, är en av modellens mest konkreta inre spänningar. Regeringen använder för övrigt samma resonemang själv när den avstår från att kvalificera assistansersättningen: skälet är uttryckligen att ansvaret annars skulle övergå till kommunen.⁵³ **VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION**

Det kommunala yttersta ansvaret består eftersom ekonomiskt bistånd inte kvalificerats. **INGEN VERIFIERAD EFFEKT** Golvet håller alltså — men det är ett kommunalt golv, inte ett statligt.

KAPITEL 32

Regionerna och vårdens styrning

Det regionpolitiska programmet från 2022 är korpusens mest utvecklade sektorsdokument och behandlar hälso- och sjukvården i tio underavsnitt: patientens resa genom vårdkedjan, första kontakten, rätt vård på rätt instans, vårdval och vårdgaranti, utökad geriatrisk kompetens, palliativ vård och vård i livets slutskede, kompetensförsörjning och personalens möjlighet att påverka sin vardag, psykisk ohälsa med barn- och ungdomspsykiatri, äldres psykiska ohälsa och självmordsprevention, funktionsnedsättningar, tandvård samt förebyggande hälsovård.⁵⁰ **EXPLICIT SD-POLITIK**

Centralisering eller självstyre?

Riktningen är svårare att fastställa än väntat. Principprogrammet anger att nationella kvalitetskrav inom vård och omsorg **måste finnas och inte får underskridas**, och att regionens, kommunens eller stadsdelens ekonomi inte får vara avgörande för vilken kvalitet äldre, svaga och sjuka får.⁵⁷

Sjukvårdsprogrammet vill lagfästa patienträttigheter, vårdgarantier och rätt till patientansvarig läkare.⁴⁹ Båda pekar mot *starkare nationell styrning*. På skolområdet vill partiet uttryckligen att staten återtar huvudmannaskapet.⁶⁶

Samtidigt är det kommunala självbestämmandet en central del av demokratin enligt samma program. Detta är inte nödvändigtvis en motsägelse — likvärdighet kan motivera nationella minimikrav utan att avskaffa självstyret — men riktningen är tydlig: **när likvärdighet och självstyre kolliderar väljer doktrinen likvärdighet**. **VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION**

KAPITEL 33

Boende, segregation och bosättning

En av studiens mest förbisedda iakttagelser finns i principprogrammets samhällsbyggnadsavsnitt: **marknaden kan enligt partiet inte ensam garantera alla medborgare rätten till en bostad**, varför stat och kommun bör bära ett gemensamt ansvar för att förse även resurssvaga grupper med ett värdigt boende. Allemansrätten slås vakt om.⁷¹ **EXPLICIT SD-DOKTRIN** Detta är en socialt inriktad bostadspolitisk position som sällan tillskrivs partiet.

Samtidigt utlovar valplattformen enklare byggregler, stärkt äganderätt och rätten att bygga på egen tomt utan långa tillståndprocesser, samt motstånd mot vad plattformen kallar tvångsblandning.⁸⁰

SD-VALFÖRSLAG

På lagstiftningssidan finns bosättningsområdet: rätten till bostad för anvisade nyanlända gäller 36 månader och får upphöra i förtid, bland annat om personen utan godtagbara skäl inte deltar i arbetsmarknadspolitiskt program.⁸⁵ **BESLUTAD · ÄNNU INTE I KRAFT** Boendet villkoras därmed av programdeltagande.

KÄLLGAP: BOSTADSPOLITISKT PROGRAM

Doktrinnivå finns, operativ nivå saknas. Frågor om hyresreglering, allmännyttans roll, nyproduktionsvolym och hemlöshet kan inte redovisas som partiposition. **OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG**

KAPITEL 34

Landsbygden, jordbruket och maten

Landsbygdspolitikerna är ett av de områden där partiets olika dokument pekar mest entydigt åt samma håll. Valplattformen behandlar landsbygden, rimliga levnadsvillkor och lägre skatt på drivmedel.³² EU-manifestet ägnar egna avsnitt åt att värna svenska bönders intressen, hålla Bryssel borta från den svenska skogen och bevara svensk jakttradition.⁴² SD-Kvinnors program knyter djurskydd till böndernas konkurrenskraft och till Sveriges självförsörjningsgrad, med argumentet att inga djur mår bättre av att produktionen flyttar utomlands.⁴³ **EXPLICIT SD-POLITIK**

Principprogrammets miljöavsnitt anger att människan är en del av naturen och att merparten av dagens miljöproblem är en konsekvens av att samhället inte i tillräckligt hög grad låtit sig vägledas av den konservativa principen om varsamt framåtskridande; försiktighetsprincipen anges vara central.⁸⁶ Regionprogrammet formulerar samma tanke som förvaltarskap: att inte lämna över hembygden, landet och planeten i sämre skick till nästa generation än man själv övertog dem, och att omsorgen om djuren är ett mått på hur utvecklat ett samhälle är. Programmet ägnar ett eget avsnitt åt självförsörjningsgraden.⁹³

EXPLICIT SD-POLITIK

Sammantaget framträder en linje där **livsmedelsberedskap, djurskydd, äganderätt och landsbygdsekonomi behandlas som en enda fråga**. Det är en av de mest sammanhållna delarna av modellen, och den har inget med migration att göra.

EU, suveränitet och försvar

Var nationell självbestämmanderätt sätter gränsen för samarbete —
och var internationella åtaganden i praktiken begränsar genomförandet
av modellen.

KAPITEL 35

EU

EU-principerna är ovanligt precisa för ett partidokument. Partiet **accepterar i nuläget Sveriges medlemskap och driver inte aktivt utträdesfrågan**, men föreslår en omfattande och oberoende utvärdering av medlemskapet. Man vill se ett reformerat samarbete där de politikområden som omfattas av gemensamt beslutsfattande begränsas till tydligt gränsöverskridande frågor, och att antalet områden unionen har mandat över minskar kraftigt.⁸⁷ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Krav	Innebörd enligt dokumentet
Beslutsformer	Kraftigt utvidgad enhällighet; kvalificerad majoritet endast i samarbetets kärna, i frågor om gränsöverskridande handel med varor och tjänster
Folkomröstning	Ska föregå framtida riksdagsbeslut om att flytta ytterligare maktbefogenheter till EU-nivå, och gälla även vid nya eller större inbetalningar
Subsidiaritet	Regeringen ska driva varje beslut där riksdagen funnit att ett kommissionsförslag strider mot fördragen till EU-domstolen för prövning
Budget	EU:s budget ska inte tillåtas öka mer än inflationen; nya satsningar ska ske genom besparingar; skuldfinansiering av typen Next Generation EU ska hindras
Beskattningsrätt	Nya EU-skatter eller andra finansieringsformer som ger unionen inkomster utanför medlemsländernas kontroll ska förhindras

EU-manifestet från 2024 tillför tonläge och siffra: unionen beskrivs som byråkratisk och centraliserande, och Sverige anges ha betalat över 800 miljarder kronor till EU sedan 1995.⁴² **SD-VALFÖRSLAG**

Här finns en analytiskt viktig spänning gentemot migrationspolitiken. Utmönstringen av permanent uppehållstillstånd motiveras av regeringen med anpassning till EU:s rättsliga miniminivå.²⁸ Samma unionsrätt som partiet vill begränsa levererar alltså argumentet för en av de reformer partiet drivit hårdast. **VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION**

KAPITEL 36

Försvar, NATO och beredskap

Det militära försvaret beskrivs som den yttersta garanten för demokratin, friheten, det nationella självbestämmandet och den kulturella särarten. Partiet förordar ett försvar uppbyggt på en kombination av yrkessoldater och värnpliktssoldater, med argumentet att den som åtnjuter ett lands frihet också ska vara beredd att försvara den. En allmän värn- och civilplikt anges dessutom fylla en **viktig fostrande och social funktion** utöver sitt militära värde. Ett välfungerande civilförsvar anges skapa förutsättningarna för det militära försvaret, och militären ska kunna bistå civila myndigheter vid kriser och naturkatastrofer.⁸⁸ **EXPLICIT SD-DOKTRIN**

Att värnplikten tillskrivs en fostrande funktion är värt att notera: den är i doktrinen inte bara ett försvarsinstrument utan ett medborgarbildande, och knyter an till kopplingen mellan totalförsvarsplikt och medborgarskap i det migrationspolitiska programmet.²³

Valplattformen beskriver det säkerhetspolitiska läget som det svåraste sedan andra världskriget, med storkrig på kontinenten efter Rysslands invasion av Ukraina, hybridattacker som vardag och den ryska skuggflottan i Östersjön. Den anger att *den transatlantiska länken är vital att upprätthålla och underhålla* och att partiet fortsätter verka för totalförsvarets återuppbyggnad.⁸⁰ **SD-VALFÖRSLAG**

KÄLLGAP: FÖRSVARSPOLITISKT PROGRAM

Korpusen innehåller inget försvarspolitiskt program. Frågor om försvarsanslagens nivå, materielanskaffning, värnpliktens omfattning eller Sveriges roll i NATO:s kommandostruktur kan därför inte redovisas som en utarbetad partiposition. OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

KAPITEL 37

Utrikespolitik och folkrättsliga åtaganden

Utrikespolitiken utgår från att Sverige ska handla, samarbeta och upprätthålla goda relationer med alla demokratiska och fredliga nationer, och att globala problem kräver en global plattform — särskilt miljöhot, väpnade konflikter och internationellt organiserad brottslighet. Sverige beskrivs som, i fallande ordning, en del av en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap, och partiet vill särskilt fördjupa det nordiska samarbetet.⁸⁹ **EXPLICIT SD-DOKTRIN** Det sammanhållningspolitiska programmet utvecklar Nordentemat: Norden som familj, som världens tionde största ekonomi och som en gemenskap av språkförståelse och välfärdsvärderingar.⁴

Biståndet ska enligt doktrinen inriktas på hjälp till självhjälp i stället för biståndsberoende, vara ansvarsfullt och inriktat på effektivitet och resultat, och inte gå till regimer som för krig mot sin egen befolkning eller sina grannar.⁹⁰ Valplattformen talar om vassare biståndsinsatser och om att bygga säkerhet med likasinnade nationer.⁸⁰

Var folkrätten faktiskt begränsar modellen

Studien identifierar tre punkter där internationella åtaganden verkar som konkreta gränser, inte som retorik.

Åtagande	Begränsande verkan	Status
Förbudet mot statslöshet	Fråntagande av medborgarskap är uteslutet om det skulle leda till statslöshet — vilket i praktiken innebär att modellens mest ingripande åtgärd enbart kan träffa dubbla medborgare	GÄLLANDE RÄTT
Barnkonventionen	Barnets bästa ska enligt konventionen beaktas i första hand; utredningsförslaget anger att det ska beaktas, vilket Rädda Barnen invänder mot	MYNDIGHETS- ELLER REMISSBEDÖMNING
Unionsrätten	Kvalificering till socialförsäkringen får inte tillämpas i strid med samordningsreglerna för EU/EES-medborgare; den praktiska avgränsningen framgår inte av materialet	OKLART

Detta är en central iakttagelse för helhetsbedömningen: de mest ingripande delarna av modellen är begränsade av åtaganden som partiet inte föreslår att Sverige lämnar.

Samhället som framträder

Vad som händer när tolv politikområden läggs samman: vem som vinner, vem som väntar, vilka motsägelser som är verkliga, och vilket vardagligt Sverige som blir följden.

38. Vem vinner? · 39. Vem väntar, bevisar eller bär risk? · 40. Inre motsägelser · 41. Alternativa tolkningar · 42. Vardagens Sverige · 43. Slutsyntes

KAPITEL 38

Vem vinner?

Löfte och uppmätt effekt är två skilda saker. Tabellen håller dem isär.

Grupp	Utlovad vinst	Verifierat läge vid brytdatumet
Arbetare	A-kassa som omfattar alla som arbetar; kamp mot arbetslivskriminalitet; lägre skatt på arbete och drivmedel	Löfte. Ingen genomförd reform i materialet INGEN VERIFIERAD EFFEKT
Pensionärer	Stärkt ekonomi för äldre; värdigt åldrande; kvalitetskrav som inte får underskridas	Löfte. Den bosatte pensionären berörs inte av kvalificeringen
Kvinnor	Trygghet i offentliga rummet; kvinnosjukvård; skärpt sexualbrottslagstiftning	Trygghetsspåret förs vidare i valplattformen; hälsospåret återkommer inte där OKLART
Brottsoffer	Offrets intresse före gärningsmannens; längre registerhållning; slopad preskription i vissa fall	Delvis genomförd nationell kriminalpolitik utanför denna studies avgränsning
Landsbygdsbor	Rimliga levnadsvillkor; lägre drivmedelsskatt; värnad äganderätt; skydd mot EU-reglering av skog och jakt	Löfte. EU-frågorna avgörs inte nationellt
Patienter	Månadsvårdgaranti; patienträttsgaranti; patientansvarig läkare; bevarade närsjukhus	Inget genomfört lagförslag identifierat INGEN VERIFIERAD EFFEKT
Familjer	Föräldraledighet utan kvotering; stöd utan intrång i handlingsfriheten	Löfte
Företagare	Enklare byggregler; minskad regelbörda; stärkt äganderätt	Löfte
Den bosatte medborgaren	Trygghet i sin ställning	Belagd. Ingen granskad åtgärd villkorar hans eller hennes medlemskap, välfärd eller rättigheter GÄLLANDE RÄTT
Majoritetskulturens institutioner	Kanon, digital plattform, plats i skolans styrdokument	Delvis belagd. Två myndighetsuppdrag och en anslagsomföring om 1 000 000 kronor MYNDIGHETSUPPDRAG BUDGETBESLUT

Mönstret bör sägas rakt ut, men med rätt ord. **Den enda position vars rättsliga trygghet kan beläggas direkt i den granskade reformarkitekturen är den redan etablerade medlemmen.** Det är en frånvaro av inskränkning, inte en materiell förbättring. De materiella förbättringarna för övriga grupper är huvudsakligen politiska löften vars utfall ännu inte kan bedömas. Detta är inte ett påstående om att löftena är oärliga, utan om vad som går att verifiera vid brytdatumet.

KAPITEL 39

Vem väntar, bevisar eller bär risk?

Bördan fördelas inte slumpmässigt. Den faller på tre logiskt skilda grupper, och skillnaden mellan dem avgör hur modellen bör bedömas.

Den första gruppen provas för att den söker. Medborgarskapssökande, tidsbegränsat bosatta och anknytningsberoende partner bär villkor som är kända i förväg, tidsbegränsade och möjliga att uppfylla. Det är den minst kontroversiella formen av börda: den följer av att ett medlemskap har villkor alls.

Den andra gruppen bär villkor den inte kan påverka. Den nyanlände med funktionsnedsättning når inte inkomstvägen, och sjukdom, funktionsnedsättning och ålder utgör uttryckligen inte synnerliga skäl. Arbetstagaren i subventionerad anställning arbetar heltid utan att det räknas. Låginkomsttagaren kan arbeta heltid utan att nå tre inkomstbasbelopp. Villkoret är formellt neutralt men praktiskt ouppnåeligt för den som träffas. VERIFIERAD SYSTEMINTERAKTION

Den tredje gruppen bär andras villkor. Barnet ärver hushållets kvalificeringsläge. Hushåll med blandad status delar den kvalificerade förälderns beroende. Kommunerna bär en statlig reforms följdskostnad om 200–530 miljoner kronor. I ett utredningsförslag kan barn förlora medborgarskap till följd av en förälders handlande, och partiets eget åtgärds paket föreslår att föräldrar och anknytningspersoner ska kunna förlora sociala rättigheter, uppehållstillstånd eller möjligheten till medborgarskap.⁷³ Denna kategori är den analytiskt svåraste, eftersom bördan inte motsvaras av något eget val.

Position	Vad som krävs eller riskeras	Mekanism
Medborgarskapssökande	Åtta års hemvist, tillstånd, skötsamhet, försörjning, språk, samhällskunskap, avgift 2 000 kronor	11–13 §§ medborgarskapslagen; SFS 2026:451
Tidsbegränsat bosatt	Återkommande förnyelse; ingen väg till permanent tillstånd på skyddsgrund; naturalisation via prognosbedömning	Prop. 2025/26:262; 20 § medborgarskapslagen
Låginkomsttagare	Försörjningskravets nivå kan vara ouppnåelig trots heltidsarbete	11 b § medborgarskapslagen
Arbetstagare i stödanställning	Arbetet räknas inte som självförsörjning	11 b § andra stycket
Nyanländ med funktionsnedsättning	Den snabbare vägen otillgänglig; sjukdom och funktionsnedsättning är inte synnerliga skäl	SFB 5 kap.; prop. 2025/26:136 s. 57
Anknytningsberoende partner	Uppehållet knutet till relationen; skärpta försörjningskrav föreslås	5 kap. UtL; prop. 2025/26:301
Kommunerna	Ökat behov av ekonomiskt bistånd om 200–530 miljoner kronor; cirka 2 000 fler sökande hushåll	Prop. 2025/26:136 s. 68
Hushåll med blandad status	Barnbidraget till den kvalificerade föräldern; hushållet delar villkoren	Prop. 2025/26:136 s. 36
Dubbla medborgare	Exponering för frångående utan yttersta tidsgräns; avsägelse inte alltid möjlig enligt annan stats lag	Vilande grundlagsändring; IMR:s remissvar
Föräldrar och anknytningspersoner	Föreslagen indragning av sociala rättigheter, uppehållstillstånd eller möjlighet till medborgarskap kopplad till ett barns beteende	Åtgärds paketet del 3 EXPLICIT SD-POLITIK
Kulturellt avvikande bosatta	Ingen rättslig följd av kulturell avvikelse utöver språk, samhällskunskap och skötsamhet har kunnat beläggas	INGEN VERIFIERAD EFFEKT

KAPITEL 40

Inre motsägelser

Tolv spänningar, prövade. Ingen presenteras som sammanbrott där mekanismen och evidensen inte bär det.

Motsägelse	Verifierad mekanism	Bedömning
Frihet mot administrativ verifiering	Frihetslöften till den etablerade; utbyggd dokumentation, biometri och registeråtkomst för den sökande	Verklig. Båda leden belagda. Kontrollen är dock avgränsad och har raderingsregel
Arbete som integration mot diskvalificerat stödarbete	Subventionerade anställningar räknas inte för försörjningskravet	Verklig. Beteendeeffekter obelagda ANALYTISK HYPOTES
Välfärdsskydd mot kommunal kostnadsövertäring	Finansieringsprincipen i doktrinen mot 200–530 miljoner kronor i ökat kommunalt bistånd	Verklig och kvantifierad. Slutlig kostnad obestäm
Individuellt ansvar mot härledd barnstatus	Doktrinen betoning av eget ansvar mot föreslagen 14 c §	Verklig som princip. Ej gällande rätt; skyddsregler finns
Kvinnors skydd mot partnerberoende	Starkt fokus på våld och heder mot anknytningsberoende och skärpta försörjningskrav	Verklig spänning, men skyddsväg finns i 5 kap. 16 § UtL
Decentralisering mot nationell styrning	Kommunalt självstyre i doktrinen mot förstatligad skola och nationella kvalitetskrav i vården	Verklig. Doktrinen väljer likvärdighet när de kolliderar
Arbetskydd mot arbetsgivarövertag	A-kassa och kamp mot arbetslivskriminalitet mot koppling tillstånd–arbete–skötsamhet	Plausibel interaktion. Ingen mätning ANALYTISK HYPOTES
Kulturell självtillit mot statlig kulturstyrning	Regionprogrammet anger armlängds avstånd som central princip; kanon beställs samtidigt in i skolans styrdokument	Verklig och intern. Spänningen finns i partiets egen dokumentation, inte bara mellan partiet och kulturinstitutionerna
Demokratiskt deltagande mot längre naturalisation	Endast medborgare i riksdagsval mot åtta års hemvist	Verklig. Perioden mellan beskattning och nationell representation förlängs
Ordning mot förutsebarhet	Vandelsprövning som väger äldre omständigheter	Begränsad. Äldre förhållanden räcker inte ensamma; vikten avtar över tid
Familjeansvar mot kvinnors ekonomiska självständighet	Obetald omsorg gör inkomstvägen svårare; barnbidrag till den kvalificerade föräldern	Verklig och kvantifierad i regeringens egen analys
Lägre skatt mot starkare statliga åtaganden	Skattelöften mot utlovad utbyggnad av polis, försvar, vård och äldreomsorg	Verklig men obestäm. Ingen partikalkyl finns OTILLRÄCKLIGT UNDERLAG

KAPITEL 41

Alternativa tolkningar

Läsning	Var den förklarar	Var den brister
Avgränsad nationell solidaritet	Hela välfärds- och medborgarskapsdelen; folkhemstanken med nationstillhörighet i stället för klass	Förklarar inte varför den beslutade grunden blev bosättningsbaserad när partiet krävde medborgarskapsbaserad
Välfärdsstatens hållbarhet	Kvalificeringstider, försörjningskrav, kostnadsanalyser	Förklarar inte kanon, språkrav eller fråntagande, som varken kostar eller sparar
Vanlig europeisk konvergens	Utmönstringen av permanent uppehållstillstånd, som motiveras med EU:s miniminivå	Förklarar inte de nationellt särpräglade dragen, och partiet vill samtidigt minska unionens kompetens kraftigt
Konservativ socialreform	Familjepolitik, skola, civilsamhälle, varsamt framåtskridande	Förklarar inte migrations- och medborgarskapsdelens tyngd
Lag-och-ordning-regering	Polis, straff, vandel, biometri	Förklarar inte vård-, landsbygds- och djurskyddspolitiken
Ekonomisk nationalism	Självförsörjning i energi och livsmedel; premiera svenska produkter; EU-budgetkrav	Förklarar inte välfärdsuniversalismen inom gruppen
Framväxande graderat medlemskap	Hela samverkans-effekten mellan separata reformer	Kräver att man accepterar en analytisk rekonstruktion som ingen enskild aktör beslutat
Delvis tillfällig koalitionskompromiss	Att åtgärder kommer från skilda utredningar och departement, och att flera mildrats under beredningen	Förklarar inte de dokumenterade fallen där ett uppdrag uttryckligen bygger på en överenskommelse med partiet

Den läsning som bär störst del av underlaget är en kombination: **avgränsad nationell solidaritet som politisk idé, förverkligad genom delvis samordnade och delvis tillfälliga beslut, i en riktning som samtidigt har europeisk medvind**. Ingen av de åtta läsningarna räcker ensam.

KAPITEL 42

Vardagens Sverige

Följande livsförlopp är **uttryckligen hypotetiska** konstruktioner byggda på verifierade regler. De visar hur reglerna möts i ett liv, inte vad som faktiskt hänt någon enskild.

Liv	Vad som möter personen	Vad som är lag, förslag och hypotes
Industriarbetare, enbart svenskt medborgarskap	Ingen prövning av medlemskapet. Vid arbetslöshet gäller a-kassa och socialförsäkring oförändrat. Röstar i alla val	Lag: allt. Löfte: förbättrad a-kassa
Naturaliserad dubbelmedborgare	Rättsligt fullvärdig. Exponerad för föreslaget fråntagande vid oriktiga uppgifter eller kvalificerad brottslighet	Lag: medborgarskapet. Förslag: fråntagandet. Hypotes: socialt erkännande
Invandrad specialist	Kvalificerar sig till välfärden på cirka sex månader via inkomst. Väntar åtta år på medborgarskap. Röstar kommunalt efter tre år	Lag: allt
Lågavlönad icke-medborgare	Arbetar heltid men når kanske inte tre inkomstbasbelopp. Fem års väntan på förmåner	Lag: allt. Hypotes: förhandlingsläge på arbetsplatsen
Arbetslös nyanländ	Försörjningsstöd över sex månader fördröjer medborgarskapet. Boendet kan upphöra vid utebliven programdeltagande	Lag: medborgarskapskravet. Beslutad: bosättningsregeln
Funktionsnedsatt svensk medborgare	Ingen granskad åtgärd villkorar hans eller hennes förmåner, tillstånd eller medborgarskap	INGEN VERIFIERAD EFFEKT
Nyanländ med funktionsnedsättning	Fyra av de spärrade förmånerna är hans eller hennes. Inkomstvägen otillgänglig, bosättningsvägen öppen. Assistans inte kvalificerad	Beslutad: grinden. Direktiv: assistansfrågan
Ensamstående mor	Barnbidraget knutet till kvalificering; ingen medförälder att falla tillbaka på	Beslutad
Partner som lämnar en relation	Kan söka fortsatt tillstånd vid våld, särskild anknytning eller andra starka skäl; ska göra våldet sannolikt	Lag: skyddsvägen. Förslag: skärpta försörjningskrav
Barn i anpassad grundskola	Skolgången är inte villkorad. Hushållet kan vänta på omvårdnadsbidrag	Lag: skolplikten. Beslutad: grinden
Återvändande svensk pensionär	Innanför femårsgränsen för äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg; undantaget kräver visad bevarad anknytning	Beslutad
Pensionär på landsbygden	Löften om närsjukhus, drivmedelsskatt och värdigt åldrande	Löfte
Småföretagare	Löften om regelförenkling och äganderätt	Löfte
Polis	Löften om höjda löner, bättre villkor, fler kollegor; uniform fri från religiösa och politiska markörer	Löfte , ur ett program från 2018 OKLART
EU-medborgare bosatt i Sverige	Röstar kommunalt och regionalt, inte i riksdagsval. Kvalificering samspelar med unionsrättens samordningsregler	Lag. Avgränsningen mot unionsrätten OKLART

KAPITEL 43

Slutsyntes

Vad partiet vill bevara, avskaffa och bygga

Bevara: folkhemmets universella välfärd, det kommunala självstyret som demokratisk princip, konstitutionell monarki, allemansrätten, svensk djurhållning och jordbruk, kollektivavtalsmodellen, det kristna kulturarvets ställning som historisk nyckel, och den nordiska gemenskapen. **Avskaffa:** mångkulturalismen som politisk idé, permanenta uppehållstillstånd, offentligt finansierad modersmålsundervisning, kvoterad föräldraledighet, positiv särbehandling vid rekrytering till polisen, och överimplementering av EU-rätt. **Bygga:** ett prövat medborgarskap, en kvalificerad välfärd, en nationell kulturkanon, ett återuppbyggt totalförsvar, en högre självförsörjningsgrad i energi och livsmedel, och en vård med lagfästa tillgänglighetsgarantier.

Vilken sorts stat, ekonomi och demokrati?

Staten blir **starkare i sina kärnuppgifter** — polis, försvar, gräns, identitetskontroll, nationella kvalitetskrav — och **svagare i sitt anspråk att styra** familjens fördelning av föräldradagar, byggandet på egen tomt och den enskildes livsval. Ekonomin är en reglerad marknadsekonomi med uttrycklig nedre gräns för skatteuttaget och med nationellt självbestämmande som gräns för tillväxt. Välfärden är universell inom en krets vars gräns dras politiskt. Familjepolitiken är stödjande snarare än styrande. Kulturpolitiken är aktivt nationell. Demokratin är majoritetsorienterad, med folkomröstning som spärr mot maktöverföring uppåt.

Vem får sitt medlemskap förutsatt, och vem måste bevisa det?

Den bosatte svenska medborgaren utan annat medborgarskap har **högst rättslig säkerhet inom den granskade arkitekturen**. Ingen granskad åtgärd prövar hans eller hennes tillhörighet, välfärd eller rättigheter. Den som söker sig in provas mot tid, tillstånd, skötsamhet, försörjning, språk och samhällskunskap. Den som återvänder provas mot bosättningstid. Den som har ett andra medborgarskap bär, om grundlagsändringen fullbordas, en exponering utan yttersta tidsgräns.

Vad förblir allmänt och vad blir villkorat?

Allmänt förblir skolgången, vården enligt de regler som gäller för respektive rättslig ställning, ekonomiskt bistånd som yttersta skyddsnät, domstolsprövningen och rättighetsskyddet i grundlagen. Villkorat blir åtta bosättningsbaserade kontantförmåner, uppehållets varaktighet, tillgången till medborgarskap och — vid fullbordad grundlagsändring — medborgarskapets varaktighet för dubbla medborgare.

Vad är distinkt sverigedemokratiskt och vad har normaliserats?

Distinkt återstår: kravet på tio års hemvist, kravet att medborgarskap som regel bara ska innehas i en stat, medborgarskapsförklaringen, avskaffad rösträtt för icke-medborgare i allmänna val, rivning av moskéer och avskaffad modersmålsundervisning. **Inget av dessa är genomfört**. Normaliserat har däremot blivit: kvalificering till välfärden, utmönstringen av permanenta uppehållstillstånd, vandelsprövningen, medborgarskapsprovet och åttaårskravet — samtliga beslutade med stöd som sträcker sig utanför regeringsunderlaget.

Det Sverige som framträder är inte ordnat i en enda hierarki, och det är inte det slutna samhälle som ibland påstås. Det är ett samhälle med **flera överlappande medlemskap**, generöst innanför en gräns som provas noga. Modellen lovar den etablerade medlemmen mer trygghet, inte mindre. Den kräver av den nya medlemmen tid, arbete, språk, kunskap, skötsamhet och anknytning. Flera farhågor saknar stöd i rätten, och lagstiftaren har på flera punkter valt mildare varianter än både utredningar och partiet föreslagit.

Kvar står den fråga som modellen inte besvarar: när samhällets skyldighet mot en människa görs beroende av hur väl hennes medlemskap kan bevisas, vad händer då med den vars behov är störst och vars bevis är svagast? Det är inte en rättslig fråga. Det är den politiska fråga som väljaren har att avgöra. MORALISK ELLER POLITISK BEDÖMNING

Vad som förblir osäkert

Den andra grundlagsomröstningen efter valet 2026. Riksdagens behandling av anhörigpropositionen. Den slutliga kommunala kostnaden. Assistansutredningens utfall. Om partiets vårdgarantier och a-kasseutfästelser omsätts i lag. Och de områden där korpusen tiger: medier, skatt i kostnadsberäknad form, försvarets nivåer, bostadsbyggandet och energipolitikens operativa innehåll.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Noter

1. 100 stenar som Magdalena Andersson inte velat vända, s. 1.
2. Kriminalpolitiskt inriktningsprogram, s. 1–3.
3. Sjukvårdspolitiskt inriktningsprogram, s. 1–2.
4. Sammanhållningspolitiskt inriktningsprogram, s. 1–4.
5. Principprogram 2023, s. 17.
6. Valmanifest Europaparlamentsvalet 2024, s. 3.
7. Principprogram 2023, s. 5.
8. Principprogram 2023, s. 6.
9. Principprogram 2023, s. 7.
10. Principprogram 2023, s. 11.
11. Principprogram 2023, s. 11; sammanhållningspolitiskt program s. 1.
12. Principprogram 2023, s. 13.
13. Principprogram 2023, s. 5, 11–12; sammanhållningspolitiskt program s. 1; migrationspolitiskt program s. 2.
14. Principprogram 2023, s. 4.
15. Principer för EU-politik, punkt 3 a–b.
16. Principprogram 2023, s. 12; migrationspolitiskt program s. 2.
17. Vallagen (2005:837); Valmyndigheten, rösträtt i svenska val.
18. Bet. 2025/26:KU34 s. 28.
19. Regeringsformen 1 kap. 2 §.
20. Regeringsformen 2 kap. 12 §; prop. 2025/26:78 s. 4–5.
21. Prop. 2025/26:78 s. 5–6 (föreslagna 2 kap. 13, 24 och 25 §§).
22. Kriminalpolitiskt inriktningsprogram, s. 3.
23. Migrationspolitiskt inriktningsprogram, s. 1–3.
24. 20 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap, lydelse i kraft 12 juli 2026; bet. 2025/26:SfU30, reservation 5 (S, C).
25. SOU 2026:21, föreslagen 14 c § lagen (2001:82), s. 40–41.
26. Institutet för mänskliga rättigheter, remissvar över SOU 2026:21, s. 2 och 4.
27. Migrationspolitiskt inriktningsprogram, s. 3.
28. Prop. 2025/26:262, propositionens huvudsakliga innehåll s. 1; rskr. 2025/26:338.
29. Prop. 2025/26:262 s. 136.
30. Prop. 2025/26:301; SOU 2025:95.
31. Principprogram 2023, s. 16.
32. Valplattform 2026, s. 6–11.
33. 13 och 13 a–13 c §§ samt 11 c § fjärde stycket lagen (2001:82).
34. Principprogram 2023, s. 24.
35. Prop. 2025/26:136 s. 68, avsnitt 7.1.3.
36. Prop. 2025/26:99 s. 54, utgiftsområde 17, anslagen 6:1 och 1:2.
37. Gör din plikt, kräv din rätt, s. 4–5, 12, 20 och 28.
38. Principprogram 2023, s. 25.
39. 11 b § lagen (2001:82).
40. Principprogram 2023, s. 31.
41. Principprogram 2023, s. 32.
42. Valmanifest Europaparlamentsvalet 2024, s. 3–14.
43. SD-Kvinnor, Politik för kvinnor av kvinnor (2020), s. 17–20.
44. Principprogram 2023, s. 26.
45. SFS 2026:853, 5 kap. 11 a–11 g §§ socialförsäkringsbalken; övergångsbestämmelse 2.
46. SOU 2025:53 s. 18 och 31, jämförd med SFS 2026:853 5 kap. 11 c §.
47. Prop. 2025/26:136 s. 57–58, avsnitt 5.5; SFS 2026:853 5 kap. 19 §.
48. Sveriges Kommuner och Regioner, remissvar över SOU 2025:53, s. 1 och 3.
49. Sjukvårdspolitiskt inriktningsprogram, s. 2–4.
50. Regionpolitiskt inriktningsprogram 2022, s. 6–19.
51. Tidöavtalet, samarbetsprojekt hälso- och sjukvården; Genomfört — bokslut över Tidöavtalet 2026.
52. SOU 2025:53, konsekvensanalysen s. 28.
53. Prop. 2025/26:136 s. 34.
54. Dir. 2026:41 (S2026/01178).
55. Prop. 2025/26:136 s. 36 och 39.
56. Rädda Barnen, remissvar över SOU 2026:21, s. 3–4; barnkonventionen art. 3.
57. Principprogram 2023, s. 28.
58. 11 § andra stycket och 11 c § tredje stycket 1 lagen (2001:82).
59. SD-Kvinnor (2020), s. 6.
60. SD-Kvinnor (2020), s. 10–11.
61. SD-Kvinnor (2020), s. 15.
62. Principprogram 2023, s. 18.
63. Principprogram 2023, s. 19.
64. Prop. 2025/26:136 s. 68–71, avsnitt 7.1.2 och 7.1.4.
65. 5 kap. 16 § tredje stycket utlänningslagen; prop. 1999/2000:43 (åberopad i förarbetsdiskussionen).
66. Principprogram 2023, s. 27.
67. SOU 2025:92, s. 9 och 16 samt kap. 6.
68. Uppdrag Ku2026/00396 och U2026/00874; regeringens pressmeddelanden 13 och 27 april 2026.
69. Kungliga bibliotekets och Göteborgs universitets remissvar över SOU 2025:92.
70. Principprogram 2023, s. 29.
71. Principprogram 2023, s. 23.
72. Polisprogrammet (2018), s. 4–11.
73. 30 förslag för att möta angreppen mot Sverige, s. 1–11; särskilt del 1 punkt 1, 5 och 6, del 2 punkt 7, 12 och 13, del 3, del 4 punkt 18 och 19 samt del 5 punkt 21.
74. 1 kap. 7 a § utlänningslagen (SFS 2026:1221); prop. 2025/26:264; bet. 2025/26:SfU36; rskr. 2025/26:392.
75. Prop. 2025/26:264 s. 31–32 och 49.
76. 13 f § lagen (2001:82), införd genom SFS 2026:1338; prop. 2025/26:263.
77. 2 kap. 10 § och 5 kap. 1 § lagen (2018:1693), SFS 2026:1341.
78. Principprogram 2023, s. 14.
79. Principprogram 2023, s. 15.
80. Valplattform 2026, s. 3.
81. Principprogram 2023, s. 21.
82. Principprogram 2023, s. 20.
83. Principprogram 2023, s. 22.
84. Kommunpolitiskt inriktningsprogram 2022, s. 5–20.
85. Prop. 2025/26:215; bet. 2025/26:AU14.
86. Principprogram 2023, s. 32.
87. Principer för EU-politik, punkt 1–2.
88. Principprogram 2023, s. 30.
89. Principprogram 2023, s. 33.
90. Principprogram 2023, s. 34.
91. Kommunpolitiskt inriktningsprogram 2022, s. 8–13.
92. Regionpolitiskt inriktningsprogram 2022, s. 30–35.
93. Regionpolitiskt inriktningsprogram 2022, s. 28.

Fullständig källförteckning med dokumenttyper och källhierarki finns i KÄLLREGISTER. Samtliga bärande påståenden med status och exakt källa finns i PÅSTÅENDEREGISTER. Källtäckningen för hela arkivet, inklusive uteslutna och överspelade dokument, finns i KÄLLTÄCKNINGSMATRISEN.